

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Непэ — суд приставым и Маф

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышланIэ илофышIэхэу лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Шъуисэнэхъат епхыгъэ мэфэкIым — суд приставым и Мафэ фэиI тыгу къыддеIэу тышъуфэгъушIо!

Джырэ Урысыем суд приставхэм якъулыкъу зэрэщы-зэхакъэжыгъэм дэгъоу къеушыхъаты ащ илофшIэнэу цIыфхэм яконституционнэ фитыныгъэхэм якъэухъумэн фытегъэпсыхъагъэм мэхъаншхо зэриIэр.

ШъуилофшIэн зэрэзэхакъэжыгъэм бэкIэ елгытыгъ суд системэм иIуагъэу къытыщтыри, бюджетхэм мылкъоу къарыхъащтыри. Социальнэ лъэныкъом, псауныгъэм икъэухъумэн, гъэсэныгъэм мылкъоу афатIуныщтытм ибагъэ ащ епхыгъ.

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэлорышланIэ Адыгэ Республикэм осэишхо цыфашIы. Пшъэдэ-кIыжъ ин зыпылгъ Иоф анахъ хъылъэхэм ащыцъ жэуэгъэ-цэкIэнэу шъо цыхъэ къышъуфашIыгъ.

ШъуигъэлорышланIэ Iутхэм яИоф хэиIыкIышхо зэрэфыряIэм, ИофшIэнымкIи, цыIэныгъэмкIи къатефэрэр ашIэным зэрэфэхъазырхэм, цIыфыгъэм, зэфагъэм зэрарыгуазэхэрэм тицыхъэ телъ. Пшъэдэ-кIыжышхо зыпылгъ ИофшIэн зэрэжэуэгъэцэкIэрэр къыжэуагурыIозэ, шъугу етыгъэу шъузэрэлажэбэрэм, шъуикъулыкъу къыдилъытэрэ пшъэрылхэм ягъэцэкIэн шъузэрегъуагъэрэм апатэ осэишхо къышъуфэтэишIы.

Шъори, шъуигъэпсэхэм псауныгъэ пытэ, насып шъуи-Iэнэу, шъуигъашиIэ кIыхъэ хъунэу, Адыгэ Республикэми здыты Хэгъэгушхоу Урысые Федерациеми апатэ шъуикъулыкъу гъэхъэгъаIэхэр цышъуишIынэу тышъуфэ-лэIо!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКИУЩЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Федор ФЕДОРКО

Мылъкумрэ бюджетымрэ япхыгъэ Иофыгъохэр Адыгеим дэгъоу щызэшIуахых

2010-рэ илэсым Урысые Федерациеми ишъолъырхэм регион мылкъур зэрагъэзе-кIуагъэм ирейтинг Урысыем финансахэмкIэ и Министерствэ къыхиутыгъ. Спикэр кушIэу зтеутыгъ: апэрэм хэхъэх бюджет ИофшIэныр дэгъу дэдэу зэхэзыщэгъэ регионхэр, ятIо-нэрэм уезэгъын фэдэу зэхэзы-щагъэхэр, ящэнэрэм — дэу зэ-хэзыщагъэхэр.

Шъугу къэтэгъэкIыжы: Урысыем финансахэмкIэ и Ми-нистерствэ илэсигъу хъугъэ ащ фэдэ рейтингыр зызыхигъэ-уцорэр. АщкIэ бюджет плани-рованием, бюджетыр зэрагъэ-цэкIэрэм, къэралыгъо мылкъур зэрагъэзе-кIорэм ыкIи къэралыгъо фэло-фашIэхэр зэрагъэца-

кIэхэрэм, муниципалитетхэм мылкъу зэфыщытыкIэхэу адырIэхэм ыкIи нэмыкIыбэ-хэм къапкъырэкIых.

Урысыем финансахэмкIэ и Министерствэ къызэриты-гъэмкIэ, мы лъэныкъомкIэ ре-гион 22-мэ яИофхэр дэгъу дэ-дэу зэпэфэ, Адыгэ Республикэр ахэм зэу ахалытэ.

Регион 44-мэ уезэгъын фэ-дэу ябюджет ИофшIэныр зэрагъэ-хэр. Регион 17-мэ регион мылкъур дэу къызфагъэфе-дэу алытагъ. Мы спискэм щыцъ региони 6-мэ бюджет законо-дательствэр аукуагъэу агъэ-унэфыгъ.

Адыгэ Республикэм и
Лышъхъэу ипресс-къулыкъу

Спорт псэуалъэхэм яшIын ипIалъэм тыухыщт

Урысые Федерациеми и Правительствэ и Тхъаматэу Владимир Путинымрэ Адыгеим и Лышъхъэу ТхъакIушынэ Аслъанрэ Москва щызэды-ряIэгъэ зэлукIэгъум анахъэу анаIэ зы-щытырагъэтыгъэр спорт ыкIи соци-альнэ мэхъанэ зилэ псэуалъэхэм яшIын ухыгъэныр ары.

Шъугу къэтэгъэкIыжы: непэIэ республикэм икIэлэ шъхъалэу МыекIуапэ стади-оним, есыпIэ бассейним, цыф-хэм япсауныгъэ игъэпытэн фытегъэпсыхъагъэ физкультур-нэ комплексым яшIын ыкIэм щыфэкIо. Ахэр зэкIэ джырэ уахътэм къыдилъытэрэ пшъэ-рылхэм атегъэпсыхъагъэу щытых. Республикэм спортым хэхъоныгъэ щышIынымкIэ мэхъаншхо зилэ а псэуалъэхэр зэкIэ илэсэу къыхащтым ыкIэм ехъулэу атынхэ фае. Ахэм яшIынкIэ мылкъоу зы-щыкIэщтхэр федеральнэ гуп-чэм къалэкигъэхъащт, ащкIэ Владимир Путиным къыгъэ-гуагъэх. ТхъакIушынэ Ас-лъан Урысые Федерациеми и Правительствэ и Тхъаматэу къыфилотагъ спортым ихэхъо-ныгъэкIэ республикэм шыкIорэ Иофым фэгъэхыгъэу. Ежъ Вла-димир Путини шIогъэшIэ-

гъонэу спортым епхыгъэ Иофыгъохэм язэшIохын лъэплъэ ыкIи республикэм къызыкIокIэ Адыгэ къэралыгъо университе-тым физическэ культурэмрэ дзюдомрэкIэ и Институтэу Адыгеимрэ Урысыемрэ цIэ-рыло зышIыгъэхэ спортсмены-бэ къэзыгъэхъазырыгъэм нэ-луасэ зыфишIынэу къыгъэгу-гъагъэх.

Социальнэ мэхъанэ зилэ псэ-уалъэхэр — еджапIэхэмрэ кIэлэцIыкIу IыгыпIэхэмрэ Адыгеим щыгъэпсыгъэнхэмкIэ ыкIи щызэтегъэпсыхъажы-гъэнхэмкIэ Иофхэм язытети мы зэлукIэгъум щытегушыIагъэх. Владимир Путиним хигъэунэ-фыкIыгъ производствэм про-центи 5,8-кIэ зыкъызэриIэ-тыгъэр, зэхэуытагъэу Урысы-ер пшIэмэ, ар анахъыбэ мэхъу.

— Адыгеим непэIэ бэ ща-шIэрэр спортым, анахъэу фут-болым хэхъоныгъэ ышIыным

пае. Спорт псэуалъэхэм мылкъоу апэлуагъэхэрэм ылэны-къокIэ Иофхэр нахъышIу шIы-гъэнхэр ищыкIэгъэ дэдэу щыт, амал зэриIэкIэ нахъ псынклэу ар зэпытчын фае. АщкIэ ищы-кIэгъэ лъапсэхэр зэкIэ щыIэх: игъом ыкIи икIоу мылкъур къытIэкагъэхъащт, подрядчик-хэм сицыхъэ телъ ащкIэ зи къызэратемынэщтым. Тэ ама-лэу ящыкIагъэр ятэгъэгъоты, ежъ спортсменхэм ятеклоны-гъэхэмкIэ Адыгеим ис цыфхэр зэкIэ агъэгушIоштых. Соци-альнэ мэхъанэ зилэ псэолъэ за-улэу зишIын аублагъэхэм сэ-сшъхъэкIэ сыналэ атет ыкIи ипIалъэм ахэр тыухыщтых, — зэлукIэгъум икIлуххэм къате-гушыIэзэ къыхигъэщыгъ рес-публикэм и Лышъхъэ.

Адыгэ Республикэм и
Лышъхъэу ипресс-къулыкъу

БЖЫХЪЭ ГУБГЪОР

Гъэтхасэхэр Iуахыжыых, бжыхъасэхэр апхъых

КъызэлъэкIох бжыхъэ мэфэ ошIухэр. Республикэм ичIы-пIабэхэм оелэ мафэхэм зэпа-гъэуэгъэгъэ губгъо ИофшIэнхэм ащыфежэжыгъэх. Комбайн-хэм тыгъэгъазэр, пынджыр, натрыфыр Iуахыжыых, трактор-хэм апышIэгъэ диск онтэгъу-

хэмкIэ ыкIи лъашъохэмкIэ жъогъэ шъхъашъор агъэушъэ-бызэ зэрагъэзафэ, пхъэкIо аг-регатхэм бжыхъэ лэжыгъэхэм ячылапхъэхэр чIыгум рагъэ-кIух.

Тапэрэ тыгъэпс мафэхэм ащыщэу чэпыогъум и 25-м

тыщылагъ Шэуджэн районым. Ощх ужым мэфэ ошIу зытIуш зэлъыкIуагъэу щытыгъэми, чIыопсым изытет зэпыгъэуэгъэ ИофшIэнхэм районым игубгъо-хэм джыри ащыпадзэжыгъа-гъэп.

(ИкIгъух я 7-рэ н. ит).

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхылъ етыгъэным ехьылагъ

Ильэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фыри-
лэу Иоф зэришлэрэм ыкIи суд приставым
и Мафэ зэрэхагъэунэфыкIырэм яп-
хыгъэу рэзэныгъэ тхылъ етыгъэнэу
Ткаченко Дмитрий Григорий ыкIом, суд
приставхэм я Федеральнэ къулыкIу
Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэlorышланIэ

ипашэ, Адыгэ Республикэм исуд при-
став шхьалэ.

*Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ
ТХБАКИУЩЫНЭ Аслъан*

къ. МыекIуапэ,
чъэпыогъум и 25-рэ, 2011-рэ ильэс
N 177-рп

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхылъхэр ятыгъэнхэм ехьылагъ

Спортым нахь игъэкIотыгъэу хэщэ-
гъэнхэм, ныбжьыкIэхэр я Хэгъэгу
фэшпыпкъэхэу плугъэнхэм, Олимпийскэ
чемпионэу Хьушт Аслъанбэч ыцIэкIэ
щыт шIухафтыным икIыдэхынкIэ
урым-рим бэнэнымкIэ зIухыгъэ рес-
публикэ турнирым изэхэщэн ялахь зэ-
рэхашIыхагъэм апае рэзэныгъэ тхылъ
афэгъэщышэгъэнэу:

1) Шхьэлэхъо Азмэт Мэзбэч ыкIом
— ТэхьутэмькIое районымкIэ зы ман-

дат зилэ хэдзыплэ коеу N 25-мкIэ Адыгэ
Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм идепутат;

2) Хьатитэ Аскэр Батырбый ыкIом
— муниципальнэ образованиеу «Бжы-
хъэкIоежъ къоджэ псэуплэр» зыфило-
рэм ипашэ.

*Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ
ТХБАКИУЩЫНЭ Аслъан*

къ. МыекIуапэ,
чъэпыогъум и 27-рэ, 2011-рэ ильэс
N 181

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2012-рэ ильэсым щылэ мазэм и 1-м къыщегъэжьагъэу ящэнэрэ е
ащ къыкIэлъыкIорэ сабыеу къафэхъурэм (апIунэу аштэрэм) пае
кIэлэцIыкIубэ зэрыс унагъохэм зэтыгъо ахьщэ Iэпылэгъу
зэралэклагъэхьащт шыкIэм ехьылагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу
«Унагъом, ным, тым, кIэлэцIыкIухэм
якъэухъумэн ехьылагъ» зыфило-
рэм ия 7-
рэ статья диштэу Адыгэ Республикэм
иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешIы:**

1. 2012-рэ ильэсым щылэ мазэм и 1-
м къыщегъэжьагъэу ящэнэрэ е ащ
къыкIэлъыкIорэ сабыеу къафэхъурэм
(апIунэу аштэрэм) пае кIэлэцIыкIубэ зэ-
рыс унагъохэм зэтыгъо ахьщэ Iэпылэгъу
(ыужыкIэ зэтыгъо ахьщэ Iэпылэгъу
плэозэ дгъэкIощт) зэралэклагъэхьащт шыкIэр
гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ
социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министер-
ствэ сабыибэ зэрыс унагъохэм зэтыгъо

ахьщэ Iэпылэгъур алэклэгъэхьэгъэным
тегъэпсыхьэгъэ Иоф тхьабзэхэр зэрихьан-
хэу.

3. Адыгэ Республикэм финансмкIэ
и Министерствэ сабыибэ зэрыс унагъо-
хэм зэтыгъо Iэпылэгъу алэклэгъэхьэ-
гъэным епхыгъэ хьарджхэм апIухьащт
мылькур къытIупшынэу.

4. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм
щегъэжьагъэу мы унашъом кIуачIэ илэ
мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Премьер-
министрэу КЪУМППЫЛ Мурат*

къ. МыекIуапэ,
чъэпыогъум и 17, 2011-рэ ильэс
N 212

Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и
Министерствэ 2010-рэ ильэсым шышхъэлум и 25-м ышIыгъэ
унашъоу N 248-р зытетэу «Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ ведомствэ
программэу «Адыгеим икIэлэцIыкIухэр» зыфилоу 2011-рэ ильэсым
тельытагъэм ехьылагъ» зыфило-рэм зэхьокIыныгъэхэр
фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Бюджет мылькур нахь шIуагъэ къы-
тэу гъэфедэгъэным фэшI **унашъо ешIы:**

1. 2011-рэ ильэсым тельытэгъэ, гухэлъ
гъэнэфагъэ зилэ ведомствэ программэу
«Адыгеим икIэлэцIыкIухэр» зыфилоу
Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ соци-
альнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ
2010-рэ ильэсым шышхъэлум и 25-м
ышIыгъэ унашъоу N 248-р зытетымкIэ
аухэсыгъэм мыщ фэдэ зэхьокIыныгъэхэр
фэшIыгъэнхэу:

1) я 4-рэ разделым ия 6-рэ графа хэт
гушыIэхэу «унагъомрэ кIэлэцIыкIухэмрэ
ясоциальнэ фэло-фашIэхэр зыгъэцIкIэрэ
учреждениехэр» зыфилохэрэр гушыIэхэу
«цIыфхэм ясоциальнэ фэло-фашIэхэр
зыгъэцIкIэрэ учреждениехэр» зыфилохэ-
рэмкIэ зэблэхьугъэнхэу;

2) я 7-рэ разделым ия 6-рэ графа хэт
гушыIэхэу «унагъомрэ кIэлэцIыкIухэмрэ
ясоциальнэ фэло-фашIэхэр зыгъэцIкIэрэ
учреждениехэр» зыфилохэрэр гушыIэхэу
«цIыфхэм ясоциальнэ фэло-фашIэхэр
зыгъэцIкIэрэ учреждениехэр» зыфило-
хэрэмкIэ зэблэхьугъэнхэу;

3) я 7-рэ разделым ия 7-рэ графа хэт
гушыIэхэу «шыIэныгъэм чIыплэ къин
ригъэуцогъэ кIэлэцIыкIухэм Иоф зэрада-
шIэшт программэхэм (проектхэм) ярес-
публикэ зэнэкIокIу хэлажбэхэрэм сомэ

мин 66-рэ зыосэ шIухафтынхэр (ком-
пьютерыр, музыкальнэ гупчэр, сурэтте-
хыр) афэгъэщышэгъэнэу» зыфилохэрэр
гушыIэхэу «шыIэныгъэм чIыплэ къин
ригъэуцогъэ кIэлэцIыкIухэм Иоф зэра-
дашIэшт программэхэм ыкIи проектхэм
яреспубликэ зэнэкIокIу балл нахьыбэ
къышIызыхьырэ нэбгырищмэ проектмэ
и программэм игъэцIкIэн пае грантэу сомэ
мин 22-рэ зырыз ятыгъэнэу» зыфило-
хэрэмкIэ зэблэхьугъэнэу.

2. Къэбар-правовой отделым ипашэу
О. В. Долголенком мы унашъор Урысые
Федерацием исубъектхэм яшэпхъэ пра-
вовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъ-
эхьаным ыкIи гъэзетхэу «Советскэ Ады-
геим», «Адыгэ макъэм», мазэ къэс къы-
дэкIырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм
изаконодательствэ зэхэугъоагъэхэр»
зыфило-рэм къащыхэутыгъэным пае
алэклэгъэхьанэу.

3. Заштэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы
унашъом кIуачIэ илэ мэхъу.

4. Мы унашъор зэрагъэцакIэрэм гъу-
нэ лъысфынэу сшхьэкIэ зыфэсэгъазэ.

*Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ
социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ*

иминистрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. МыекIуапэ,
чъэпыогъум и 20, 2011-рэ ильэс
N 259

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхылъхэр ятыгъэнхэм ехьылагъ

Мобилизационнэ ухьазырыныгъэм
иофыгъохэм язэшIохынкIэ гъэхьэгъэш-
хохэр зэрашIыгъэхэм фэшI рэзэныгъэ
тхылъ ятыгъэнэу:

1) Волков Петр Петр ыкIом — Ады-
гэ Республикэм псэолэгъэшынымкIэ,
транспортнымкIэ, унэ-коммунальнэ, гъо-
гу хьызмэтымкIэ и Министерствэ мо-
билизационнэ ИофшIэнымкIэ эксперт-
специалист шхьалэ;

2) Кларэ Нурихан Теуцожь ыпхъум
— муниципальнэ образованиеу «Джэджэ
районым» иадминистрации ипашэ
илэпылэгъу;

3) Кривошей Сергей Илья ыкIом —
Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ про-
граммэ хэушхьафыкIыгъэхэмкIэ и
ГъэlorышланIэ эксперт-специалист
шхьалэ;

4) Куринной Василий Иван ыкIом —
муниципальнэ образованиеу «Къалэу
МыекIуапэ» иадминистрации програм-
мэ хэушхьафыкIыгъэхэмкIэ игъэlorы-
шланIэ ипашэ;

5) МэрэтыкIо Аслъан Долэтбый
ыкIом — муниципальнэ образованиеу

«Шэуджэн районым» иадминистрации
ипашэ иапэрэ гуадзэ;

6) Михайловский Николай Тимофей
ыкIом — Адыгэ Республикэм и
Лышхъхъэ игъэlorышланIэ изапасной
пункт иотдел ипашэ;

7) Петрусенко Алексей Георгий
ыкIом — Адыгэ Республикэм и Пре-
мьер-министрэ игуадзэ;

8) Лыхэсэ Махьмуд Азмэт ыкIом
— Адыгэ Республикэм экономикэ хэхь-
оныгъэмрэ сатыумрэкIэ иминистрэ;

9) ХьапэкIэ Байзэт Мурат ыкIом —
муниципальнэ образованиеу «Тэхьутэ-
мыкIое районым» иадминистрации
ипашэ игуадзэ;

10) Янушкевич Николай Петр ыкIом
— Адыгэ Республикэм псэолэгъэшы-
нымкIэ, транспортнымкIэ, унэ-комму-
нальнэ, гъогу хьызмэтымкIэ иминист-
рэ игуадзэ.

*Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ
ТХБАКИУЩЫНЭ Аслъан*

къ. МыекIуапэ,
чъэпыогъум и 26-рэ, 2011-рэ ильэс
N 180-рп

Нэбгыри 10 къыхэхъуагъ

Суд приставхэм я Федеральнэ къу-
лыкIу и ГъэlorышланIэу Адыгэ Рес-
публикэм щылэм иофышIэхэм ясатыр
мы мафэхэм нэбгыри 10 къыхэхъуагъ.
Суд приставхэм яинститут зызэхаша-
гъэр ильэси 146-рэ зэрэхъурэм ипэгъо-
кIэу ахэм присягэр зыцаштэгъэ тор-
жественнэ зэхэхъэр АР-м и Лъэпкъ
музей шыкIуагъ.

Суд приставхэм къулыкIу ащызы-
хьынэу теубытагъэ зышIыгъэ ныб-
жьыкIэхэр присягэм кIэтхэжыгъэх,
Урысые Федерацием и Конституции
къыдилыгътэрэ лъэныкIо псэури шIокI
имылэу зэрагъэцIкIэщтыр, цIыфхэм
яфитыныгъэхэр къызэраухъумэщтхэр,

зыщыпсэухэрэ къэралыгъом хэхъо-
ныгъэхэр ышIыххэм зэрэфэлэжбэщт-
хэр къаIуагъ.

Торжественнэ Иофтхьабзэм хэлэжъа-
гъэх ыкIи ныбжьыкIэхэм къафэгъу-
шIуагъэх суд приставхэм я Федераль-
нэ къулыкIу и ГъэlorышланIэу АР-м
щылэм дэжъ щызэхашэгъэ обществен-
нэ Советым итхьаматэу Хьымыщ
Казбек, Адыгеим ыкIи Краснодар
краим ащыпсэурэ быслъымэнхэм
ямуфтиеу Емыж Нурбый, протоиерееу
Александр, нэмыкIхэри. Мы къулы-
къум зищылэныгъэ гъогу езыпхыгъэ-
хэм гъэхьэгъэшIухэр ашIыххэу ахэр
къафэлэIуагъэх.

ЗЭФЭХЬЫСЫЖЬХЭР ашIыгъэх, пшъэрылхэр къагъэнэфагъэх

Урысые Федерацием и МВД АР-мкIэ
и ГъэlorышланIэ иподразделениехэм
ыкIи иотделхэм япашэхэр зыхэлэжбэгъэх
оперативнэ зэхэсыгъо бэмьшIэу щылагъ.
2011-рэ ильэсым пыкIыгъэ мазэхэм Иофэу
ашIагъэм изэфэхьысыжьхэм, пшъэрылх
шхьалэхэм ащ щатегушылагъэх.

Зэхэсыгъор къызэлуиыхыгъэ АР-м хэ-
гъэгъу кIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ
ипашэу Александр Речицкэм джырэ
лэхъаным республикэм иоперативнэ
зытет уигъэрэзэнэу зэрэщытыр къыхи-
гъэунэфыкIыгъ. ОВД-м икъулыкIу-
шIэхэм, республикэм игъэцIкIэкIо ыкIи
хэбзэгъэуцу органхэм, правэухъумэкIо
структурэхэм яIо зэхэлэу зэрэздэла-
жъэхэрэм ишIуагъэкIэ ащ фэдэ зэфэхьы-
сыжьхэр непэ шыIэхэу къыIуагъ.

УФ-м и МВД ичIыплэ органхэу мэээ
зэкIэлъыкIохэм гъэхьэгъэшIу зышIы-
гъэхэм ыкIи къэгъэлэгъэон дэгъу зилэ-
хэм АР-м хэгъэгъу кIоцI ИофхэмкIэ и Ми-
нистерствэ ахэхьагъ. Муниципальнэ об-
разованиехэм яотделхэр пштэмэ, меж-
муниципальнэ отделэу «Кошхьабл»
зыфило-рэм нэмыкIэу адрэхэм яIофшIэн
зэрэзэхаштэрэм осэшIу афашIыгъ.

Александр Речицкэм къызэриIуа-
гъэмкIэ, мы ильэсым республикэм
бздэжэшIэгъэ 3537-рэ щызэрахьагъ.
2010-рэ ильэсым мыщ фэдэ иуахытэ егъэ-
пшагъэмэ, а пчъагъэр проценти 3-кIэ
нахь макI. Джащ фэдэу бздэжэшIэгъэ
хьылгъэхэм ыкIи хьылгъэ дэдэхэм
къащыкIагъ, зыныбжэ имыкIугъэхэм
зэрахьэгъэ бздэжэшIагъэхэм япчъагыи

нахь макIэ хьугъэ. Министерствэр непэ
аныхь зыгъэгъумэкIырэ Иофыгъохэм
ащыщ тыгъон бздэжэшIагъэхэр зэрэбэ-
хэр. Экономикэм ыльэныкIокIэ законо-
дательствэр зыукъохэрэр, наркотикхэр
хэбзэнчъэу зыгъэзекIохэрэр къыхэхьэ-
щыгъэнхэр, ахэм пшъэдэкIыжэ ягъэхьы-
гъэныр правэухъумэкIо органхэм янэп-
лъэгъу рагъэкIырэлэ.

Зэхэсыгъом къышIыгушылагъэх ыкIи
зэфэхьысыжьхэр къашIыгъэх министрэм
игуадзэу Евгений Долматовым, муни-
ципальнэ образованиехэм ащылэ отделе-
хэм, къулыкIу ыкIи подразделение зэ-
фэшхьафхэм япашэхэм. Мыщ дэжыым
А.Речицкэм къызэрэхигъэщыгъэмкIэ,
непэ правэухъумэкIо системэм зэхьо-
кIыныгъэу шыкIохэрэм адакIоу, поли-
цием иофышIэхэм япшъэрылхэр тэрэ-
зэу агъэцIкIэным, бздэжэшIагъэхэр
псынклэу къызэIуахыным аналэ атыра-
гъэтын фае. УФ-м и МВД ипашэу Ра-
шид Нурғалиевым къызэрэхигъэщыгъэу
цIыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэ-
гъэнхэр ары непэ аныхь мэхьанэшхо зилэ
лъэныкIор.

Зэхэсыгъом къышIалэгъыгъэ гумэкIы-
гъохэр, шыкIагъэхэр дэгъэзыжыгъэн-
хэм фэшI правэухъумэкIо органхэм
яIофшIэн джыри нахь агъэлэшынын фаеу
Александр Речицкэм ыльытагъ. Пашэ-
хэу (полицием хэтхэр) зипшъэрылхэр
тэрэзэу зымыгъэцакIэхэрэм яIэнатIэхэр
чIанэнхэ зэралэклъыштым министрэм
къыкIигъэтхьыгъ.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ

Законыбэмэ зэхъоклыныгыгъэхэр афашлыгыгъэх

Блэкыгъэ бэрэскэжыем, чъэпыогум и 26-м, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илэгъэ зичэзыу яблэнэрэ зэхэсыгъом республикэм исоциальнэ-экономикэ, культурэ, гэсэныгъэ шылакэ ыкIи нэмыкI лъэныкъохэм афэгъэхыгъэ Иофыгъохэм депутатхэр щакъэплагъэх, законхэмрэ унашъохэмрэ аштагъэх. «Правительствэ сыхъатым» тегъэпсыкIыгъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къыцагъэхъазырыгъэ къэбаритIу едэлугъэх. Зыр тиреспубликэ гэсэныгъэм исистемэ гэклэжыгъэныр зэрэщызэхэщакъгъэм, ятIонэрэр Адыгеим щылэжьэрэ творческэ союзхэм къэралыгъо Iэпылэгъу ятыгъэныр зэрэгъэпсыгъэм афэгъэхыгъагъэх. Хэбзыхъуан ИофшIэным ылъэныкъокIэ законопроектывэмэ депутатхэр ахэплагъэх. Ахэм янахыбэр ыпэкIэ аштэгъэгъэ законхэм зэхъоклыныгыгъэхэр афэшлыжыгъэнхэм фэгъэхыгъагъэх. Ахэм ащыхъу щылэныгъэм нахь пэблагъэу щытхэм гэзетеджэхэр нэлуасэ афэтшыхэ тшIоигъу.

Чыгу Iахьхэр нахь макIэ ашIыгъэх

ЯтIонэрэ еджэгъум телъытагъэу зэхэсыгъом шаштагъ Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыгу зэфыщытыкIэхэр гъэIорышIэгъэнхэм ехылапIагъ» зыфиIорэм ия 11-рэ статья зэхъоклыныгыгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехылапIагъ» зыфиIорэр. Сыд фэдэ зэхъоклыныгыгъэ лъэпсэ, телъхъэпIэ гъэнэфагъэ иIэн фае. Сыда а законным зэхъоклыныгыгъэхэр фэшлыгъэнхэм фаеу зыкIэхъугъэр? Республикэ законом ыгъэнафэщыгъэ цыфхэм яIэпылэгъу хызмэтшIапIэ яунэе чыгу Iахьхэр щыряIэр гектаритфым нэсын ылъэкIыштэу. Джы ар гектари 2,5-м шIомыкIыштэу гъэпсыжыгъэн фаеу хъугъэ. Ащ лъапсэ фэхъугъ 2011-рэ илэсым мэжъуогъум и 21-м номерэу 147-ФЗ зытетэу къыдэкIыгъэ Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием и ХэбзэIахь кодекс иятIонэрэ Iахь ия 217-рэ статья ыкIи Федеральнэ законэу «Унэе Iэпылэгъу хызмэтшIапIэм ехылапIагъ» зыфиIорэм ия 4-рэ статья зэхъоклыныгыгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехылапIагъ» зыфиIорэр.

Федеральнэ законом зэригъэнафэрэмкIэ, цыфхэм унэе ыкIи нэмыкI фытыныгъэмэ атегъэпсыкIыгъэу зэкIэмкIи Iэпылэгъу хызмэтшIапIэу яIэр гектар 0,5-м шIокIырэн. Ау джащ фэдэу ащ къыщелIо УФ-м исубъектхэм аяконхэмкIэ ар фэдифкIэ нахыбэ ашIын фитхэу. Арыш, джырэ нэскIэ а чыгу Iахьхэр гектари 5-м нэсын ылъэкIыштэу тиреспубликэ закон ыгъэнафэщыгъэмэ, джы гектари 2,5-м шIомыкIыштэу агъэпсыжыгъэ.

Ащи изакъоп. Граждан купхэу Iэпылэгъу хызмэтшIапIэр зытелъытагъэм тегъэпсыкIыгъэу зылэжьыхэрэм бюджетым илэгъэпIэ зэфэшхъафхэм къахэкIырэ ахыщэ Iэпылэгъоу аратырэм пае хэбзэIахь аIахырэн. Джащ фэдэу Iэпылэгъу хызмэтшIапIэм былымхъуным ыкIи къэкIыхэрэм къахэкIорэ фэдэу къытырэм пае хэбзэIахьхэр арагъэты-

хэрэп лэжъапкIэ ратызэ къырагъэблэгъэгъэ цыф кIуачIэхэр амыгъэфедэхэрэмэ.

СтатистикэмкIэ Федеральнэ къэралыгъо къулыкъум ичIыпIэ органэу Адыгэ Республикэм щыIэм Iэклэлэ къэбархэм къызэрагъэлабгъорэмкIэ, унэе Iэпылэгъу хызмэтшIапIэ зыгъэфедэхэу тиреспубликэ щыпсэхуэрэм зэкIэмкIи чыгу Iахь гектар мин 22,2-рэ аIыгъ. 2011-рэ илэсым иапэрэ мзых зэкIэмкIи республикэм лэу ыкIи хэтэрыкIэхэу къыцахыжыгъэхэм япроцент 35-р, картофым, хэтэрыкIхэм, пхъэшхъэ-мышхъэхэм япроцент 90-р унэе Iэпылэгъу хызмэтшIапIэхэм къатыгъ.

Къэлэ бюджетымкIэ ишIуагъэ къэкIошт

Чыгу Iахьхэм яхылапIэгъэу аконопроектэу джы зигугъу къэтшыщтыр ори, сэри, адрэми ящылэныгъэкIэ альбомыIэсын ылъэкIышт. Ау гэзетеджэхэр щыдгъэгъуазэхэ тшIоигъоу игугъу къызыкIэтшырэр Урысыем илэ законхэм гъэпсыкIэу яIэр цыф къызэрыкIохэмкIэ гурылогъуаеу къызэрэхэкIырэр къыхэдгъэщы тшIоигъош ары. Мары республикэм икIэлэ шхъаIэу Мыекъуапэ къэралыгъо фытыныгъэхэр зыщызэхэмыушхъафыкIыгъэ чыгу Iахьхэр дэлъых. А чыпIэхэм рекламэ зытетхэгъэ пхъэмбгъухэр ащыгъэуцугъэнхэмкIэ къалэм фытыныгъэхэр илэхэу агъэпсы ашIоигъоу народнэ депутатхэм якIэлэ Совет кIэщакло фэхъуи, законопроект къагъэхъазырыгъагъ. Ау а законопроектыр Федеральнэ законэу «Рекламэм ехылапIагъ» зыфиIорэм пэшIуеклоу къычIэкIыгъ. Къэлэ бюджетым рекламэм къыхэкIырэ мылкъу Iэклэгъэхэгъэным пэмыуцужьхэу а Иофыгъор зэшIуахы ашIоигъоу агъэнафи, Адыгэ Республикэм и Законэу «Къэралыгъо фытыныгъэхэр зыщызэхэмыушхъафыкIыгъэ чыгу Iахьхэу республикэм икIэлэ

шхъаIэу Мыекъуапэ дэлъхэр гэзеклогъэнхэм ехылапIагъ» зыфиIорэм хэгъэхъожьхыгъэ фашыгъэх. ЗыцIэ къетIогъэ чыгу Iахьхэми джы Мыекъопэ къэлэ администрацием рекламэ зытетхэгъэ пхъэмбгъухэр ащыгъэу цунхэ фитэу агъэпсыгъ.

Къоджэ псэупIэ гъэпсыкIэм тыращэжыгъ

Муниципальнэ образованиехэр куп-купэу зэхэушхъафыкIыгъэхэу законхэм агъэпсых. Зы купым къэлэ гъэпсыкIэ зилэ псэупIэкIэ, адрэ купым къоджэ псэупIэкIэ яджэх. Джащ фэдэу Адыгеим ит псэупIэхэм язэхушхъафыкIын зыфежъэхэ лъэхъаным къэлэ гъэпсыкIэ зилэ псэупIэхэм ахагъэхъэгъагъэх поселкэхэу Яблоневскэр, Инэмыр, Каменномостскэр, Мыекъопэ районим игупчэу Тульскэр. Джащ фэдэ зэхэщакIэхэр зыгъэнэфэхэрэ республикэ законхэр заштагъэм къыкIэлъыкIогъэ палъэм къэлэ гъэпсыкIэ зилэ псэупIэхэм адэхэм къагурыложыгъэ къоджэ псэупIэхэм адэхэм фэгъэкIотэныгъэу яIэхэр ежъхэм зэрэчIа-нагъэхэр. Гурылогъуаеп щыIахIэр зыщыкIын лъэхъаным цыфхэр ащ зэрымгъэразыщтыгъэхэр.

Муниципальнэ районыр кIэщакло зэрэфэхъугъэм тегъэпсыкIыгъэу, къэлэ гъэпсыкIэ зилэ псэупIэхэр къоджэ псэупIэ шыкIэм тежъжыгъэнхэр Мыекъопэ районимкIэ поселкэу Каменномостскэм къыщырагъэжъэгъагъ. Джы ащ къыкIэлъыкIуагъ поселкэу Тульскэр. ШыпкIэ, непэ къэлэ гъэпсыкIэ зилэ псэупIэр неущ къоджэ гъэпсыкIэ зилэ псэупIэхэм ахэбгъэхъажьыным телъхъэпIэ гъэнэфагъэхэр илэнхэ фае. УплэкIунхэу ашIыгъэхэм къызэрагъэлэгъуагъэмкIэ, поселкэу Тульскэм 2011-рэ илэсым ичъэпыогъу и 1-м ехъулэу нэбгырэ 10730-рэ щэпсэу. Ахэм ащыщхэу нэбгырэ 2632-р пенсионерых.

Федеральнэ законодательствэм зэригъэнафэрэмкIэ, рабочэ поселкэхэм ахалыгъэх псэупIэхэу промышлениэ предприятиехэр, мэкъумэщ продукциер переработкэ зыщашырэ предприятиехэр ыкIи экономикэ лъэныкъомкIэ мэхъанэшIу зилэ нэмыкI объектхэр зыдэтхэр. Ахэм нэбгырэ минищым къыщымыкIэу ащыпсэун ыкIи япроцент 85-р рабочухэ, къулыкъушIэхэу ыкIи ахэм яунагъохэм ащыщхэу щытынхэ фае. Поселкэу Тульскэр а шапхъэхэм адиштэрэн. Поселкэм иэкономикэкIэ непи промышленистыр отраслэ шхъаIэу къэнэжы. Продукциер нахыбэу къэзытырэр обрабатываошэ отраслэр ары. ЗэкIэ къыдагъэкIырэм ызыныкъо а отраслэр ары IузыгъэкIырэр. Пэрытныгъэр зылыгъэ предприятие цыкIухэм ащыщых ООО-у «Хыалыгъугъэжэ заводэу «Тульскэр»,

ООО-у «Хыалыгъугъэжэ комбинатэу «Тульскэр», ООО-у «Роспищекомыр», ООО-у «Лидер» зыфиIорэр. Непэ поселкэм предприятие цыкIухэу ыкIи гурытхэу 37-рэ дэт, шхъэзэкIэу предприниматель 652-м Иоф шашIэ. А зэптэуым ишIуагъэкIэ бюджетым илэагъаIэхэм алэкIэхэрэ хэбзэIахъхэми ахэхэу.

Гъогу фонд зэхэщакъ

ЫпэкIэ щылэгъэ Гъогу фондир зэрэзэхэагъэкIыжыгъэм иегъэшхо къэкIуагъэу зэрилгытэрэм ехылапIэгъэ тхъаусыхэхэр «Адыгеявтодорым» ипашчэу ГуэсэрыкIэ Хызыр къышIэу бэрэ къыхэкIыгъ. Гъогухэм ялыгъын ыкIи ягъэцкIэжынын пэлухъащт мылкъур хэушхъафыкIыгъэу гъэпсыгъэу бюджетым зэрэхамыгъахъэщтыгъэм ыпкIэ къыкIэу, гъогу отраслэм мылкъоу Iэклэхэрэр бэкIэ нахь макIэ хъугъагъэ. НэмыкIэу къэпIон хъумэ, агощыгъэм къелыжыгъэ мылкъур ары нылэп отраслэм фатIупщытгыгъэр пIоми хъушт. Зичэзыу илэсым телъыгъэгъэ республикэ бюджетыр зэхэагъэуцэу зыхъукIэ а лъэныкъом ехылапIэгъэу депутатхэр зэнэкъокъухэу къыхэкIыштыгъ. Ащ ыпкIэ къыкIэу нормативхэм атегъэпсыкIыгъэу агъэцкIэжынын алэкIырэ гъогу километрэ пчъагъэр илэс къэс нахь макIэ хъуштыгъ ыкIи амыгъэцкIэжыгъэу къэнагъэм хэхъоштыгъ. ШыпкIэ, республикэ унашъокIэ а шыкIэр зэблэпхъунэу щытыгъэл, федеральнэ законыр лъапсэ фэхъун фэягъэ. Ащ фэдэ амалхэр къытыгъэх Урысые Федерацием и Бюджет кодекс зэхъоклыныгыгъэхэр фэзышIыгъэхэ Федеральнэ законэу номерэу 162-ФЗ зытетэу 2011-рэ илэсым мэжъуогъум и 27-м аштагъэм.

Джы аштэгъэ республикэ законом гъогу отраслэм пэлухъащт мылкъур къыздыкIышт лъэныкъохэр егъэнафэх. Ахэм ащыщых республикэ ыкIи муниципальнэ мэхъанэ зилэ гъогухэу псэуэми агъэфедэхэрэм къахэкIорэ мылкъур, субсидиэхэм ыкIи субвенциэхэм атегъэпсыкIыгъэу Урысые Федерацием ибюджет системэ ибюджетхэм къахэкIырэ мылкъур, физическэ ыкIи юридическэ лицэхэм гъогу ИофшIэныр гъэтэрэзыгъэным хэгъэхэрэ мылкъур, ащ щыщ ежъхэм яшIоигъоныгъэ тетэу къатын алэкIышт мылкъури. Мы къэтIогъэ лъэныкъохэм къахэкIышт мылкъур джы хэти хэлэн фимытэу гъогу хызмэттым пэIуагъэхъащт. Арыш, къыхъащт илэсым къыщыублагъэу псэуэми агъэфедэрэ гъогухэм ягъэцкIэжынын нахь дэгъоу зэхэщакъ хъуным игугъапIэхэр щылэх.

Пенсионерхэм апае

Федеральнэ законом зэригъэнафэрэмкIэ, 2010-рэ илэсым

ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу пенсионерыр зэрэпсэун ылъэкIышт ахыщэ анахь макIэу Федерацием исубъект шагъэнэфагъэм лыкIахъэу пенсионер нэфэшхъаф тынхэмрэ къызэрамытыхэрэ пенсионерхэм ащ лыкIэзыгъэхъажырэ социальнэ ахыщэ тын хэгъэхъожэ афагъэуцу. Зигугъу къэтшырэ зэхэсыгъом пенсионерыр зэрэпсэун ылъэкIышт ахыщэ анахь макIэу къыхъащт илэсым телъытагъэр шагъэнэфагъ. 2012-рэ илэсым пенсионерыр зэрэпсэун ылъэкIышт ахыщэ анахь макIэу законопроектым шагъэнэфагъэм ехылапIэгъэу депутатхэм апашхъэ къыщыгушыIэзэ, Адыгэ Республикэм ИофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ иминистрэу Наталья Широковам къызэриIуагъэмкIэ, Урысые Федерацием ипенсионерхэм апае гурыт ахыщэ анахь макIэу агъэнэфагъэр сомэ 5343-рэ. Ежъхэм къагъэхъазырыгъэ законопроектым пенсионерыр Адыгеим зэрэщыпсэун ылъэкIышт ахыщэ анахь макIэу шагъэнэфагъэр сомэ 4854-рэ. Арыш, федеральнэ законом шагъэнэфагъэ сомэ пчъагъэм лыкIэзыгъэхъажырэ социальнэ ахыщэ тынэу сомэ 489-рэ федеральнэ бюджетым къафитIупщышт. НэмыкIэу къэпIон хъумэ, пенсионерыр зэрэпсэун ылъэкIышт ахыщэ анахь макIэр къызэраIэтыгъэм фэшI республикэ бюджетым ихарджхэм хэгъэхъожэ афашIынэу ищыкIэгъэщтэн.

Зэхэщэн ыкIи нэмыкI Иофыгъохэр

Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет аперэ илэсныкъом гъэцкIэжыгъэ зэрэхъугъэм ехылапIэгъэ отчетэу финансхэмкIэ министрэу Долэ Долэтбый къышIыгъэм депутатхэр едэлугъэх, хъунокIэ алытагъ.

ЛэжъапкIэ иIэу Парламентым Иоф щызышIэшт депутатхэм япчъагъэ хахъо фэзышIырэ Иофыгъоми зэхэсыгъом щыхэплагъэх. ХэбзыхъуанымкIэ, законностымкIэ ыкIи чыпIэ зыгъэIорышIэжыным ИофыгъохэмкIэ комитетым итхъаматэ игуадзэу Виктор Пуклич мы Иофыгъом ехылапIэгъэу депутатхэм апашхъэ къыщыгушыIэзэ къызэриIуагъэмкIэ, джырэ нэскIэ Парламентым партиехэм ялыкIо депутатхэу хэтхэм ащыщхэу лэжъапкIэ зыпылэ IэнатIэ Къэралыгъо Советым — Хасэм щызымылапIэгъэр ЛДПР-р ары. Ар къыдилыгътэзэ, предложение къыхыгъэ лэжъапкIэ ратызэ комитет тхъаматэм игуадзэу Иоф ышIэнэу а партием ыцIэкIэ депутатэу Игорь Андреевыр гъэнэфэгъэнэу. Депутатхэм янахыбэм а предложением дырагъэштагъ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ШЪАУКЪО
Аслъангуаш,
«Адыгэ макъэм»
ижурналист.

Адыгэр адыгэу къэнэжьи

Делэкъо Фатим.

«Газ промышленностым идышъэ фонд» ылоу «Газпромом» тхылъ-справочник кызырэдигъэкырэр Фатимэ зишлагэр къалэу Ухта, Республикэу Коми ипромышленнэ гупчэ, къыкыгъэ писъмэр кызылоклэр ары. Ащ къычиоштыгъ къралыгъом игаз промышленность илъэсыбэрэ щылъжъгъэ цыфхэу, ащ гъэхъгъэшлэхэр щызышыгъэхэм ацлэхэр тхылъым зэрэдэхъащтхэр. Ежъми кълъэлъуштыгъэх игъэшлэ гъогурэ илофшлагъэхэмрэ афэгъэхъыгъэ кърбархэр алэкигъэхъанхэу. Адыгэ лъэпкъым кыхэкыгъэ бзылъфыгъэм осэ ин кызырэфашыгъэр, ыцлэ къралыгъом игаз промышленность идышъэ фонд зэрэхатхэрэр тигуапэ хъугъэ. Тигъэзетеджэхэм Фатимэ икърбар ядгъэшлэнэу зылудгъэклагъ.

бэхэр, агрегатэу зэрытхэр градус 40-м ехурэ чыылшхом хэтхэу аушэтыгъэх.

Ащ фэдэ дагъэхэр кызырэхакыгъэм пае авторскэ свидетельствэхэу щы, зы патент къратыгъэх. Дэгъэ лъэпкъхэу кыхахыгъэхэр Москварэ Миланрэ (Италиер) ащыклогъэ кърэглъэгъонхэм ахагъэлъжыгъэх. Гидравлическэ дагъэу МГС-р кызырэхакыгъэм фэшлэ Иоф кыдэзышлагъэхэр игъусэхэу СССР-м и ВДНХ итыжъын медаль кыфагъэшъошгъагъ.

Иоф кыинэу ышлэрэм дыкыгъоу Фатимэ зэлуклэгъу зэфэшъхъафхэм, конференциехэм, цыф зэхакъхэм докладхэр къащишлэуштыгъэх, уплэкълун-ушэтын Иофэу зэрехъэхэрэр къафиуатэщтыгъэх. Ащ инаучнэ тхыгъэ 35-рэ фэдиз научнэ-техническэ сборникхэм кыхаутыгъэх, «Газпромом» и Рэзэныгъэ тхылъ, медальхэу «За доблестный труд», «Иофшлэным иветеран», тамыгъэу «Соцсоревнованием ащытеклуагъэр» зыфиорэм фэдэхэр

им кыгъэзэжъын зэхъум ежъ зыфэ чыплэр кыхыкынэу фитыныгъэ илагъ, къалэу Ухта псэуплэу шырилагъэр ащклэ фахъожыгъагъ.

Джы Фатимэрэ ишъхъэгъусэу Султланрэ ежъ кызышыхъугъэ къалэу Мыекъуапэ кыгъэзэжъыгъэу дэсых. Делэкъо Султлани илъэс 30-м ехурэ «ГЛАВКОМИ-газнефтестроим» ипсэолъэшлэ организации зэфэшъхъафхэм Иоф ащишлагъ, трестэу «Промстроим» идиспетчер шъхъэлагъ.

Сабынтлэу аплугъ, рагъэджагъ. Яклалэу Алыгъ связымклэ институтэу къалэу Санкт-Петербург дэтыр кыухыгъ. Иунагъоклэ Москва щэпсэу, ежъыр связымклэ акционер обществэм идиректор. Апхъоу Зарэ иунагъоклэ Краснодар щэпсэу, консерваториер кыухыгъ, искусствэхэм яучилищэ клэлэцыкълэхэр щырегъаджэх.

Фатимэрэ Султланрэ ячагу дахэ, кърэгагъэхэмклэ гъэклэрэклагъэ, сэнэшъхъэ члэгъым гъэмафэм щычылэтагъ. Хэтэжъыем витамин зыхэлэ уцхэр, хэтэрыкл зэфэшъхъафхэр, цумпэр кышагъэкълых. Джарэуштэу зыдэщылэгъэхэ чыплэ чылэхэр Адыгеим ифабклэ зэблахъужыгъэу мамырэу мэпсэх. Ау маклэп кызырэхэкълэрэ арукли ягупшысэхэмклэ Темырым загъэзэжъэу. Адыгэ чыгум пэчыжъэхэми, адыгэ хабзэри, адыгэ зеклоклэшылкълэхэри ашымыгъупшэхэу щызэрэхъагъэх. Туми кълотэжъы яунэ пчыхъзэхъэхъшохэр зэрэщашыштыгъэхэр. Адыгэ лъэпкъым щыцэ закъохэр арэп ащ къаклоштыгъэхэр, грузини, дагестани, ермэли — Кавказым икълыгъэ пстэури кызызэхакъыштыгъ. Ахэм зэкълэм, ашлэщтыгъ Фатимэ ищыпс-плэстэ шлыгъэ, щлэмэ фабэр ланэм кызырэтэригъэуцоштыгъэр. Кавказ мэкъамэхэм ядэлъуштыгъэх, адыгэ орэдышъохэм къадашъоштыгъэх. Якъэшъуакълэхэр зэтекълыхэми, хэти ичлыгу гупсэ, зыщышым, иунагъо джашыгъум егупшысэщтыгъ, ащ агухэр кыгъэфабэщтыгъэх.

Ичлыгужъы ыгъэзэжъы зышломыигоу щылэп. Тылэ сыд шыбгъэхъагъэми, лъэпкъыр зыдэщылэм псэри щыл. Ау цыфым ишлэшлэ клодырэп. Псауныгъэ пыгъэ ялэу Тхэм бэрэ джыри Делэкъо зэшъхъэгъусэхэр щегъа-лэх. Сыдигъуи фэдэу Фатимэ иланэ адыгэ щыпс-плэстэр текълырэп. Адыгэр адыгэу къэнэжъы.

Илъэсипшл пчъагъэхэм адыгэ хэкуми республикэми аклэрычыгъэу щытхэу кыхъэу газ промышленностым Иоф зэрэщишлагъэр, сэнэушыгъэ хэлъэу зыкызырэщишлагъэуагъэр бэп зышлэрэр. Ежъми икласэп ышъхъэ пае кърэгушылэнэу, ау Иофэу ышлагъэм узынэсыклэ, ащ хэшыкл дэгъу зэрэфырилэр кыхэхэу хэлъыр зэклэ кыпфилоштыгъ.

Зигугъу кърэтышлэрэр Делэкъо (Хъагъур) Фатим Рэщылэ ыпхур ары. Ар техническэ шлэныгъэхэмклэ кандидат, илъэс 38-рэ хэгъэгум ичылдэгъэ газ промышленностым Иоф щышлагъ, Иофшлэным иветеран.

Ащ янэу Пшыунэлл Шайдэт Кылшмай ыпхур Адыгеим щызэлъашлэрэ цыф. Хэгъэгу зохшор кърэмыжъзэ, Краснодар дэт клэлэгъэджэ институтыр дэгъу дэдэу кыухыгъ, урысыбзэмрэ литературэмрэкклэ Мыекъопэ клэлэгъэджэ училищым илъэсыбэрэ щыригъэджагъэх. Ригъэджагъэхэм ащышых Адыгейми нэмыкл чыплэхэми ащызылэашлагъэхэу Андырхъое Хъусенэ, Жэнэ Къырымызэ, Шыу Щэбанэ, Хъэдэгъэллэ Аскэр, Шатлэ-къо Аскэрбий, Ацумыжъ Гъучыпсэ, Хъутыжъ Исмахылэ, нэмыклэхэри.

Шайдэт нэпэ кызынэсыгъэм Адыгеим шлуклэ игугъу шашымы, Фатимэ Темыр шболъырым щызылэашлагъ. Ащ, янэ игъусэу зыдэкложыгъэгъэхэ къалэу Ухта, гурыт еджаплэр къыщиухыгъ, нэужым газым иинститутэу И. М. Губкиным ыцлэ зыхъырэм щеджагъ, илъэси 7 чыдагъэр переработкэ зышлэрэ заводым щылэжыагъ, нэужым газымклэ ВНИИ-м икыутамэу къалэу Ухта дэтым Иоф щышлагъ.

Апэ лаборант шъхъагъэу, етланэ научнэ сотрудикуэу, Иофшлэ купым ипашэу, аужырэ илъэгъэхэм физикэ-химическэ

Научнэ-техническэ конференцием хэлэжыагъэхэм ащыщхэр. 1993-рэ илъэс. Фатимэ щысхэм яцэнэрэй (сэмэгумклэ укыкылымэ).

уплэкълунхэмрэ углеводород сырьер обработкэ шлыгъэнымрэ апылэ лабораториер илэшъхъэтэгъу щытыгъ.

ВНИИ-м испециалист куп хэтэу, техническэ шлэныгъэхэмклэ докторэу А. Л. Халиф япашэу, къалэу Сосногорскэ дэт заводуу газыр переработкэ зычашышлэрэр апэрэу къралыгъом щызытлупшыгъэхэм ащыш. Ащ ыужклэ бэрэ а заводым ишлуагъэ ригъэкыгъ. Газ ыккли чылдагъэ кычлэзышлэрэ чыплэ 13-мэ къащычлэшлэрэ сырьер ыушэтыгъ, ахэм ахашыкълэрэ продуктхэу — бензиным, дизель гъэстыныпхъэм, дагъэхэм, битумым яуплэкълун Иоф дишлагъ.

«Коми газпромом» кыфишлыгъэ пшъэрэлым тэтэу Харасавейскэ газ кычлэшыплэм (хыгъэхъунэныкыоу Ямал) иконденсат дизель гъэстыныпхъэу «арктическое» зыфиорэм фэдэ кыхэхыгъэным пае уплэкълунхэр ыккли расчегхэр щышлыгъэх. Тхъомзашхэ (серэ) маклэу зыхэлэ конденсатым ащ фэдэу гъотыгъое дэдэ гъэстыныпхъэ кызырэхэпхышт схемэу кыугупшысыгъэр анахъэу зыщыклэ-

гъагъэхэр Архангельскэ хэкум щылэ чылдэгъэкычлэшыплэхэу Василковское ыкли Лаявожское зыфилохэрэр арых.

Делэкъо Фатимэ Темырым иевропейскэ шболъыр ипромышленность 2000-рэ илъэсым нэс хэхъоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэмклэ Генеральнэ схемэр кыхэхыгъэхэм ащыш. Джащ фэдэу Федеральнэ программэу Тимано-Печерскэ провинцием 2005-рэ илъэсым нэс хэхъоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэм фэгъэхыгъэм газым, конденсатым, углеводороднэ сырьем яуплэкълунхэм иразделэу хэтыр зэхэзыгъэуцуагъэр Фатим.

Институтым иподразделениехэм — геологиемклэ лабораториер, чыдагъэр кызырэрчлэшырэ скважинэхэм, разработкэхэм, проектнэ частым итехнологическэ отдел, нэмыклэхэми уплэкълунхэу Фатимэ ащишлыгъэхэр агъэфедэщтыгъэх.

Ухтинскэ заводуу чыдагъэр переработкэ зычашышлэрэм илофшлэхэр игъусэхэу гидравлическэ дагъэхэу Арктикэм шагъэфедэрэр, Темырым шагъэфедэрэр ыкли ахэм язэхэлъыклэ Иоф адилшлагъ. Газыр зэрыклорэ тру-

ильэс зэфэшъхъафхэм кыратыгъэх. Джащ фэдэу институтэу Иоф зычишлагъэм и Щытхэу тхылъ ыцлэ датхагъ.

Иоф зычишлэрэ институтымклэ обществэу «Знанием» икыутамэ ипэшагъ, лекторыгъ. Илъэс пчъагъэрэ шлуагъэ кыхъэу «Газпромом» зэрэщылэжыагъэм фэшлэ Фатимэ шлухъафтынэу автомобиль кыратыгъ. Адыге-

Къалэу Ухта дэт заводуу чылдэгъэр переработкэ зычашышлэрэм итеплэ.

«Цыфыр щэрэ!...»

**Джары зэреджагъэхэр чъэпыогум и 25-м щы-
лэгъэ литературэ мэфэкым. Ащ хэлэжыагъэх
Адыгэ къэралыгъо университетым филологием-
рэ культурэмрэкIэ ифакультет истудентхэр.**

Адыгэ поэзием лъапсэ фэзы-
шыгъэ усакоу Хъаткьо Ахь-
мэд ищыIэныгъэ ыкIи итвор-
чествэ афэгъэхыгъэ Иофтыа-
бзэр зыгъэхъазыргъэхэр фи-
лологие шIэныгъэхэмкIэ кан-
дидатэу, адыгэ филологиемкIэ
кафедрэм идоцентэу Хъамыр-
экъо Нурыет, лъэпкъ факультетым
истудие иIэшъхэтэтэу
Беданэкъо Марыет.

Литературэ зэхыхъэм хэлэ-
жыагъэх филологие шIэныгъэ-
хэмкIэ докторхэу ХъакIэмыз
Мирэ, Мамый Руслан, куль-
турэм ИофышIэхэр, Андыр-
хъое Хъусен ыцIэ зыхырэ
Адыгэ кIэлэгъэджэ колле-
джым истудентхэр, кIэлэгъа-
джэхэр, библиотекэм шыла-
жэхэрэр.

**Мэфэкыр пэублэ гушыIэ-
кIэ къызылхыгъэ лъэпкъ
библиотекэм ИофышIэу
Кошэгъу Сэчнэт.**

— Непэ адыгэ поэзием лъэ-
гъо дахэ пхырызшыгъэ Хъат-
кьо Ахьмэд шIэжъ фэтшIэу
тызэрэхъагъэр лъэшэу си-
гуапэ, — къыуагъ ащ. — Тэ,
библиотекэм ИофышIэхэми,
тиIэ амалхэм ялытыгъэу
тхылъ кызгъэлъэгъон дгъэ-
хъазыргъэ, ар непэ мы за-
лым чIэххэм ашIогъэшIэгъо-
нынэу къытщэху. Хъаткьо
Ахьмэд илгъэпкъ пэе зыгъэхъа-
сыжыгъэп, бэ ащ фишIагъэр,
фызэшIокIыгъэр. Непэ ти-
гуапэу ыцIэ къэтIо, тхакIом
игъогу тырэплъэжы, ишIу-
шIагъэ кIэтэгъэтхы.

Адыгэ къэралыгъо универ-
ситетым истудентхэм усакоу
къызыхъугъэ мэфэкыр рыха-
гъэунэфыкIэу, зэралгъэу ли-
тературэ къэгъэлъэгъон къыт-
фагъэхъазыргъэ, тхылъын, тя-
дэлун.

**МэфэкI кызгъэлъэгъоныр
зерищагъ филологие шIэ-
ныгъэхэмкIэ кандидатэу,
адыгэ филологиемкIэ ка-
федрэм идоцентэу Хъуажъ
Нурыет.** Ар кIэлэу, ау IупкIэу,
Iушэу Хъаткьо Ахьмэд зыфэ-
дгъэ цыфым, икхъыуагъэм,
идунэкIоцI, идунэеплъыкIэ
зыфэдагъэхэм, апэрэ адыгэ
еджэгъэ-гъэсэгъэшхоу зэрэщы-
тыгъэм, кIэлэгъэджэ ИофшIэ-
ным готэу тхэн-усэн пшъэ-
рылъ иныр зэригъэцIагъэм,
ипоэзиэ шыуашэ, итхылъхэм
адэт усэхэм, рассказхэм, пье-
сэ цыкIуэхэм ыкIи зэдэкIыныр
дэгъоу кызырэдэхъуштыгъэм
къатегушыагъ. Ежъ Хъаткьо
Ахьмэд «СылIэми мылIэ-
жъэу сиорэд къэнщт» зери-
логъагъэр кыгъэшъыпкъжъэу
зэрэпсэугъэр кIигъэтхыгъ.

**Мэфэкыр лъагъэкIотагъ
лъэпкъ факультетым исту-
дентхэм.** Чанэу ащ хэлэжыа-
гъэх я 4 — 5-рэ курсхэм аше-
джэхэрэр. Лъэпкъ факультетым
ушеджэныр анахъ гъэшIэгъон
къэзышырэр мафэ къэс лъэп-

къым ехыылIэгъэ шIэныгъэ
IапIэхэу зэбгъэуIухэрэр ары.
Еджэн программэм къыди-
лытэрэм нэмыкIэу, плъэгъуи,
зэхэпхи уагъэбай. Мары адыгэ
тхыгъэ литературэр гъогу да-
хэ тезыщгъэ усакоу, Хъаты-
гъужыкыуае шаплугъэу, ща-
лэжыгъэу Хъаткьо Ахьмэд
къызыхъугъэр ильэси 110-рэ зэ-
рэхъурэм яшыпкъэу зыфагъэ-

хъазыргъэ, тхакIом итхыгъэ-
хэр зэпырагъэзагъэх, пьесэ-
хэм кызгъэлъэгъон кIэлэу
ушъыйхэр зыхэлъхэр ахашы-
кыгъ.

Я XX-рэ лIэшIэгъум ия
20 — 30-рэ ильэсхэр, ахэр
адыгэ лъэпкъ литературэм изэ-
тегъэуцонкIэ мэхъанэ зилагъэх,
такыкь гъэпсэф ялагъэп апэрэ
адыгэ гъэсагъэхэм, тхакIохэм,
усакохэм — зэкIэ лъэпкъым
фэгумэкIырэ пстэумэ.

Я 5-рэ курсым истудентэу

Даур Рэмзанэ игъэпсыкIэ-
шыкIэ зэрэадыгэ шыпкъэр
кыхыщы: нэхъоир ынэгъу, Iэ-
дэбыр ишъуаш; шыкIэпщынэ
бзэпсхэм зэрэнсэу, гучIэм нэ-
сырэ мэкъэмэ шыабэр къыплъэ-
Iэсы, блэкIыгъэ зэманхэр зы-
горэуштыгъэ уанэлэу къеуцонх:
бгъэнышъхъэ унэхэу чIым
егъэкъугъэхэр, лэжъэкIо Iоры-
шIэ емызэщыжыхэр...; псычъэр
макъэр, чыг Iушъашъэр —
адыгэ чIыгум идахы, ишъэфи
уанэлэу зыкъашы.

Усакоу Хъаткьо Ахьмэд
ыцIэ уахътэм хэкIокIагъэп,

плуныгъэм, шIэныгъэ-гъэсэ-
ныгъэм хэшIыкIышхо зэра-
фырилагъэм 1921 — 1923-рэ
ильэсхэм къуаджэу Гъобэ-
кыуае Иофышхоу щышIагъэр зэ-
ришыхъатыр къалуатэ, гъетны-
гъэ инэу Иофым ащ фырила-
гъэр — Адыгэ педучилищым
идиректорэу, Адыгэ научнэ-ис-
следовательскэ институтым
иофышIэу, тхылъ тедзаплэми
Иоф щышIэу зэрэщытыгъэр, сы-
дигъуи ышIэрэр зэригъэцIа-
щтыгъэр къыхагъэщы. Игъа-
шIэ мэкIагъэми (36-рэ кыгъэ-
шIагъэр), шIагъэу илэр багъэ.
Кыныбэу ыпэкIэ кыкIыгъэу
ыцъчыгъэхэм ыгукIэ къамыу-
фагъэми, ипсауныгъэкIэ лъэшэу
ягъэ къэкIуагъ. УсэкIэ амал
зэфэшъхъафхэр зэригъэфедэ-
щтыгъэм, кызыригъотышты-
гъэм, Маяковскэм ифэмэ-бжы-
мэ кызытгохэрэр зэриIэхэм
ягугъу студентхэм къашы.

Ыныбжэ емылтыгъэу зи-
гъо Иофыгъохэм анэсырэ поэмэ
инхэр зэритхыгъэхэр, итвор-
чествэ Iэташъхъэ ахэр зэрэфэ-
хъугъэхэр къалуатэ.

«Сибилет» зыфиорэ усэм
мэкъэ гъэшкыгъэ пытэкIэ,
усакоу игушысэ зэрилъапIэр
кыхыщэу, къеджагъ Даур Рэ-
мзан.

Хъаткьо итхыгъэ тешIы-
кыгъэ театр кызгъэлъэгъо-
ным пасэм бзылфыгъэм
ищыIэкIагъэр, ар зыфит шы-
мыIэу, фаехэмэ ахъэу, фаехэ-
мэ ащэу зэрэщытыгъэр нафэ
къыпфешы. Студент кIалэхэм,
пшъашъэхэм яамал кызыри-
хъэу ар зэхытагъэшIагъ, къа-
гъэлъэгъуагъ.

ЗэкIэ Хъаткьо Ахьмэд пэ-
кIэкIыгъэм, ыцъчыгъэм, лъэ-
псэгъухэм ашъхъапырыкIы-
зэ акыыл куукIэ илгъэпкъ ре-
нэу зэрэфэлэжыагъэм литера-

турэ зэхыхъэр афэгъэхыгъагъ.

Мэфэкыр дахэу зэрашагъ
я 4-рэ курсым истудентхэу
ШхончбэшIэ Аминэтрэ Къэлэ-
шъэо Саидэрэ.

Иофтыабзэм ыкIэм ащ изэ-
хэшэкIо-зещакIоу шIэныгъэ-
лэжъэу Хъуажъ Нурыет мыщ
фэдэ псэлгъэ зэфэхысыжъ къы-
шыгъ:

— ЗэкIэ Хъаткьо Ахьмэд
ытхыгъэхэм «Цыфыр щэрэ!»
зыфиорэр эпиграф афэпшIы-
ми хъушт, сыда плэмэ дунайр
зыгъэдунайрэр Цыфыр ары,
ащ фэпшIэшъуштымкIэ, шIоу
фэблэжыштымкIэ узышъхъа-
сыжынынэу зэрэщымытыр уса-
коу мэкъэ IэтыгъэкIэ къы-
луагъ — ащ гушысэххо зэрэ-
хэлъым гу лъарыгъэтагъ —
зэкIэ зыфыщыIэр цIыфыр
арыба!

Дунэе литературэми мы гу-
шыIэ лъэшхэм «Цыфыр щэ-
рэ!» чIыплэ щаубытын алгъэ-
кIынэу Нурыет ылытагъ.

Ылгъэгъугъэм, зэхыхыгъэм
ыгъэрэзагъэу АРИГИ-м Ио-
фышIэу, филологие шIэныгъэ-
хэмкIэ докторэу Мамый Рус-
лан къэгъушыагъ. Апэрэм-
кIэ, Иофтыабзэр зыгу къэ-
кIыгъэу, зыгъэхъазыргъэхэу
Хъуажъ Нурыет, ХъакIэмыз
Мирэ, зэкIэ ныбжыкIэхэу мы
мэфэкым хэлэжыагъэм «тхъа-
шъуегъэпсэу» къариуагъ. Ти-
тхэкIо нахыжъэу, адыгэ ли-
тературэм лъапсэ езытыгъэу
Хъаткьо Ахьмэд ынапэ агъэда-
хэу игугъу зэрэащыгъэм зэри-
гъэрэзагъэр кIигъэтхыгъ.

«Лъапсэ уимыIэу, шъхъапэ
уиIэщтэп, — къыуагъ Мамый
Руслан, — Хъаткьо Ахьмэд
адыгэ литературэмкIэ — лъа-
псэ. Апэрэу ушытыныр мы-
псынIэми, ар КIэрэщэм, Цэ-
им, Хъаткьо зэрафызэшIо-
кIыгъэр, уахътэм ижыкыащэ
зэхашIэу, афэлъэкIыштым на-
хыбэ ашIэу, зэшIуахэу зэрэ-
псэугъэхэр кыхыгъэщыгъ.

— Лъэхъэнэ къыныгъ, цы-
хъэмшышIышхо къэкIокIышты-
гъэ, ау усакоу игугъэ сыдкIи
епцIыжыгъэп, усэн-гупшы-
сэным, лъэпкъыр нэфынэм
фэшIэгъэным афэшIыкыагъ.

Мы мафэхэу усакоу Хъат-
кьо Ахьмэд къызыхъугъэр
ильэси 110-рэ зышыхъугъэм
фэгъэхыгъэ литературэ мэфэ-
кыр зэхэзышагъэхэми, зыгъэ-
хъазыргъэхэми, хэлэжыгъэ
пстэуми мы хъугъэ-шIэгъэ да-
хэр агу бэрэ кызырэкIыжы-
штыр къыуагъ, адыгэ поэзи-
ем хэлъ гупшысэхэр лIэужхэм
афалотэнэу къаджагъ, Лъэпкъ
библиотекэм иколлективэу
сыдигъуи хэти IэпыIэгъу фэ-
хъухэрэми «тхъашъуегъэпсэу»
къариуагъ.

Усакоу Хъаткьо Ахьмэд
иусэхэм, ипоэмэхэм, ипсэсэхэм
акIочIэ лъэш зыпкъырыхъэрэ
ныбжыкIэхэр, еджакIохэр,
кIэлэцIыкIухэр шIэлэфэхэ, адыгэ
лъэпкъыр, цыфыр зэрэщы-
Iэщтхэр литературэ зэхыхъэм
къыушыхъатыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нурыет.
Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан
тырыхыгъэх.

Музеир зэтырагъэпсыхъажьы

Поселкэу Инэм итемыр лъэныкъо гъэзэгъуу гурыт еджапIэу N 2-р щыт. Ар Тэхьутэмькыое районым ит еджэпIэ анахьыжъхэм ащыщ, бэрэ пэмытэу илъэс 90-р хигъэунэфыкIышт. Совет хабзэм иилгъэхэм мы еджапIэм тарихым имузей зэтэгъэпсыхъагъэ илагъ. Унэ шъхъафэу еджэпIэ шагум дэтым ар чIэтыгъ. Унэр цIыкIу хъазырыгъ, ау тIоу зэтетыгъ.

Музеир зыгъэпсыгъагъэр тарихымкIэ кIэлэгъаджэу, еджапIэм изавучэу Королев Виктор арыгъэ, мы уахътэм пенсием щыт. Ащ поселкэм шIульгъушхо фыриI, кырыкIуагъэр цIыфхэм аригъашIэ шIонгъуагъ. ЕджакIохэр игъусэхэу материал ыкIи экспонатыбэ зIуигъэкIэгъагъ.

Унэр цIыкIуми, Королевыр фэкъулаеу зэкIэ пкыгъоу чIэлъхэм чIыпIэхэр къафигъотыгъагъ ыкIи музеир зэригъзэфгъагъ. Поселкэри районри музием рыгушхоштыгъэх. КIэлэгъаджэхэу, еджакIохэу, врачхэу, культурэм ыкIи нэмыкI къулыкъушIапIэхэм ялофышIэхэу, сэнэхат зэфшъхъафхэр яIэхэу нэбгырэ мин пчъагъэ мыщ чIэхъагъ. Поселкэр щыIэ зыхъугъэм кы-

щегъэжъагъэу 1990-рэ илъэхсхэм анэсыжъэу псэупIэм ехылыгъэ материалхэр мыщ чIэлъыгъэх. Ежъ Королевыр экскурсоводэу музием илагъ. Игуапэу ыкIи къафэчэфэу къакIохэрэм ар апэгъокIыштыгъ ыкIи ригъэблагъэщтыгъэх. Сыд фэдэ упчIи джэуап кыыритыжъынэу ар хъазырыгъ. Пкыгъоу чIэлъхэр зэгъэпшыгъэхэу ячIыпIэмэ ягъэкIугъагъэх, дэпкъхэри, мэкIай зэтетхэри ушгъэагъэх.

КIэлэгъаджэу Iоф сшIэ зэхъум, сэ сшгъэкIэ, пчъагъэрэ музием сычIэхъагъ, ащ кысшыслъэгъухэрэр сшIогъэшIэгъоныгъэх. Районым ащ фэдэ музей итыгъэп. Виктор Королевым иIофшIакIэ бэмэ щысэ афэхъугъ, бэмэ упчIэжъэгуу ашIыштыгъ. ГъэшIэгъоны, упчIэмэ яджэуап кытыжъы хъуми, музием чIагъэуцогъэ пкыгъомэ ащыщ горэм кытегушыIэми, Королевыр зы тхылыи даплъэщтыгъэп, тхъэпэ тхыгъи ылыгыштыгъэп.

ИкIыгъэ лIэшIэгъум ия 90-рэ илъэхсхэм музием зи лъымыплъэжъэу гум ранэжыгъагъ, тIэкIу-тIэкIуэ иIофшIэн кыззэтеуцогъагъ. Уахътэр ыгъэфеди,

предприниматель горэм унэр ыкIи ащ кыгъэгъунэрэ чIыгури ыщэфыжыгъагъэх. Музием чIэтыгъэ пкыгъохэм ащыщхэр кIэлэгъаджэмэ къагъэгъунагъэх, ащыщхэр кIодыгъэх.

Уахътэр псынклэу ыпекIэ лъэ-кIуатэ. Музей гъэшIэгъоныр зыщымылжъым илъэс 15 фэдиз тешIагъ. КIэлэгъаджэ анахьыжъхэми, музием иIофшIэн щыгъо-загъэхэми ар лъэшэу агу кIеоштыгъ. Поселкэшхом музей дэтын зэрэфар цIыфхэм ашIэ-штыгъ, мызэу, мытIоу а Iофыгъор къалэтыштыгъ, зIуIкIэхэм къахалъхъштыгъ. Ащ поселкэм иадминистрации, депутатхэри ыгъэгумэкIыштыгъэх, хэкIыпIэу ашIыштым егушпысэщтыгъэх. «Iоф мыублэм блэ хэс» зэралоу, Iофыр чIыпIэ имыкIэу бэклаерэ штыгъ.

Поселкэм иадминистрации ипашэхэмрэ къэлэ псэупIэ зиIэ поселкэм инароднэ депутатхэм я Советрэ музеир икIэрыкIэу кыззэIуахыжынышъ, зэтырагъэпсыхъажынышъ бэмышIэу унашъо ашIыгъ. Ар лъэшэу поселкэм дэххэми, районым щыпсэххэрэми гуапэ ащыхъугъ. Унашъоу ашIыгъэм игъэцэкIэн

ащ лъыпытэу фежъагъэх, музеир зычIэтыштыр агъэнэфагъ, культурэм и Унэ чIыпIэ кысшы-фыхахыгъ, пкыгъохэр зытетышт къэгъэлъэгъуапIэхэу дэпкъым егъэкIугъэщтхэр къащэфыштых. Пкыгъохэр къэзыушыхъатырэ тхылыхэр зыдэлъыштыхэ шкафхэри унэм кыырагъэолIэщтых. Музеир зэхэзышъжыштыр ыкIи ащ Iоф щызышIэштым илжъапкIэ агъэнэфагъ. IофшIэн IэшIэхэп музием изэхэщжыны, пкыгъохэр къэгъотыгъэнхэр — ар къыдалыты, консультант музием иIэныр игъоу алъэгъугъ. Мы IофымкIэ Королевым зызыфагъазэм, игуапэу къеуцоллагъ.

Инэм унэгъо 5955-рэ дэс, цIыфэу щыпсэхэр нэбгырэ 18300-рэ мэхъу. Администрацием музеир зэхэзыщхэрэр игъусэу поселкэм щыпсэххэрэм ялгъэлъх ащ изэхэщжыны чанэу кыыхэлъжъэнхэу. Сыда къаугъоинштыгъ? Заом хэлэжъагъэхэр (псаухэр ыкIи зидаунай зыхъожыгъэхэр) списокэ къашIыштых, ясурэтхэмрэ тхылыгъу апылхэмрэ кыгуалъхъащтых, Инэм ицIыф гъэшIуагъэхэм, цIэрылохэм, спортсменхэм, культурэм иIофышIэхэм, къэшъокIо

ансамблэу «Нэфым», еджапIэхэм, сымэджэщым, фелдшер-мамыку пунктым зэкIэ яхылылагъэхэр музием ищыкIагъэх.

Сурэтэу къаугъоинштыгъ ахэхэхэ клубхэр, сатыушIыпIэ зэхэтхэр, чылысыр, мэщытыр, стадионхэр... Цыфыбэ зыхэлэжъэрэ Iофтхъабзэхэм, митингхэм, зIуIкIэхэм, зэнэкъокъухэм, къэгъэлъэгъуапIэхэм, ермэлыкъхэм атехыгъэ сурэтхэр...

Музием совет зэхишъшт, экскурсие языгъэшIыштыгъ ыгъэнэфэщтых. Советскэ Союзым и Лыхъужъэу, Инэм щыщыгъэу Сивачев Александр ыцIэ музием фаусыгъ. Цыфхэр яплъынхэм пае зэгъэпшыгъэ пкыгъоу агъэуцущтыгъ, агъэтIылыштыгъ, дэпкъхэм апылгъэщтхэр отделделэу зэтеутыгъэщтых. Ахэр Инэм щыIэ зыхъугъэм кысшыгъэжъагъэу 1940-рэ илъэхсэм нэс, Инэм Хэгъэгъу ззошхом (1941 — 1945-рэ илъэхсэр) илъэхъан, Инэм непэ, космонавтэу А. Н. Березовоир, космосыр.

Музием икызылгъуын фэгъэхыгъэ IофшIэнхэр етIупшыгъэу макIох, бэдэдэ темышIэу ипчъэхэр кызылгъуынштых.

(Тикорр.).

Псыр псэм ызыныкъу

Цыфыр мышхэу щыIэн зэрымылгъэкIыштыр нафэ. Адэ зашъохэрэ псыр ымыгъотымэ ищыIэныгъэ сыд кыырыкIошт? Гурылогъуаеп, мэфэ пчъагъэ зэпичын ылъэкIыштыгъ. Арышъ, псыр цIыфым ищыIэныгъэкIэ анахъ мэхъанэшхо зиIэмэ ащышэу зэрэщытыр гъэнэфагъэ.

Тыщыгъуаз мыгъэрэ гъэмафэр зэрэфэбэ дэдагъэм. Ащ фэдэ лъэхъаным зашъохэрэ псыр щымылэу е имыкъоу цIыфыр зыхиубытэкIэ, ащ къыкIэлъыкIоштыр кIын, тхъамыкIагъу. Джары Афыпсыпэ дэххэм къяхъулагъэр. Лъэлэу тхылыгъу нэбгырэ 40 зыкIэтхагъэр Тэхьутэмькыое район администрацием ипашэу Пшыдатэкъо Ризо фэгъэхыгъ. Лъэлэу тхылым кысшыIорэм щыщ мыр: «Ацумыжъ Адамрэ ШIуцIэ Абу-бэчырырэ ацIэхэр зыхыхэрэ урамхэм атес унагъохэм псыр ерагъэу къанэсы, зэпыоуи кыыхэкIы. Кранхэм нахьбэрэмкIэ гъонткIо-гъуанткIоу псыр къапэткIу. Мэфэ жьоркыхэм лъэшэу кIын тэлъэгъу, амал зиIэхэм зэшъоштыгъ псыр нэмыкI чIыпIэхэм къарашы. Iофэу тызыхэфагъэр кIын дэд, IэпыIэгъу тышхыкIагъ».

Лъэлэу тхылыгъэр Афыпсыпэ къоджэ псэупIэм и Совет илIыкIохэм район тхъаматэм фахыгъ. МыщкIэ чаныгъэ кызыхагъэфагъ къоджэдэхэу Зэрамыку Алджэрые, БжъэшIо Юсыф, Ацумыжъ Мыхъутарэ, Абрэдж Сафдинэ.

Мыщ фэдэу къэуцурэ Iофыгъохэр псынклэу районым ипашэ зэшIуехых, амалэу щыIэхэр егъэфедэх. Ащ тетэу хъугъэ мызэгъогуми. Пшыдатэкъо Ризо экономикэ, финанс ыкIи мылгъу IофхэмкIэ иотдел игуадзэу Гъонэжыкыо

Иринэ игъусэу Афыпсыпэ кIуагъэх, нахъ куоу Iофым нэIуасэ зыфашIыным пае. Нафэ зэрэхъугъэмкIэ, псыкычIэщыпIэхэу мыщ шагъэфедэрэр пIы. Ятгъэнэрэри щыI, ау ар къутагъэ.

Пшыдатэкъом гушыIэ кысшыгъагъ ятфэнэрэ псыкычIэщыпIэм ишIын тэфэшт ахъшэр кытIупшыцнэу ыкIи зашъохэрэ псым иIофыгъохэр мэфэ благъэхэм зэшIохыгъэх хъунхэу. ЗэдэгущыIэгъум хэлэжъагъэх Афыпсыпэ къоджэ псэупIэм ипашэу ДзэлI Аслъан, къоджэ ефэндэу Зэрамыку Алджэрые, инженер-экологэу АкIэгъу Азэмэт. Зэрамыку Алджэрыи АкIэгъу Азэмэти кызыгъушIэхэм къаIуагъ Пшыдатэкъо Ризо зэрэфэрэзхэр, Iофыгъоу къэтэджиххэрэр псынклэу зэрэзэшIуихыхэрэр, цIыфхэм зэрафэгумэкIырэр хагъэунэфыкыгъ, «опсэу» раIуагъ.

Район тхъаматэм цIыфхэр кызыригъэгугъагъэхэр ыгъэцэкIэжыгъ. ПсыкычIэщыпIэм игъэуцун сомэ миллионрэ ныкшорэ тефагъ, мэфибгъу-кIэ а IофшIэнхэр зэшIокIыгъэх. Район администрациер Iофым ехъупхэкIыгъ, псыкычIэщыпIэу «Рожновский» зыфиIорэм иIофшIэн ригъэжъагъ. Убырун IофшIэнхэр агъэцэкIэхэ зэхъум, кIын бэклаехэр кыкыокIыгъэх. Чыгур метрэ 20 — 30-у аубыругъ, псыкычIэщыпIэу шъолъырхэу пIы кыыхагъэщыгъ.

Iофым ыуж итыгъэмэ ащышхэм салуклагъ, псыкычIэщыпIэу агъэуцугъэри слэгъугъэ. Зэрамыку Алджэрые район пашэм зэрэфэрэзэр хигъэунэфыкыгъ. Псы щымыIэным игумэкIыгъо дэгъэзыжыгъэ хъугъэ.

ХЪУШТ Щэбан.

КУЛЬТУРЭ

Хылушъо шапсыгъэхэм апашъхъэ кыуцощтыгъэ Iофыгъо кIынхэр зэшIохыгъэнхэм

аужырэ уахътэм пашэхэм нахъаналэ кыытырагъэты хъугъэ. Ахэм я Адыгэ хасэхэмрэ Краснодар краим иадминистрациерэ зэдагъэцэкIэрэ программэм кызырэди-лыгътэу, социальнэ-экономическэ Iофыгъохэм анэмыкIэу шапсыгъэхэр этнос гъэшIэгъонэу кызы-тегъэнэгъэнхэр, якультурэ хэхъо-ныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр, нэмыкI Iофыгъохэри зэшIуахыхэу рагъэжъагъ. Ахэр Туапсэ культу-рэм и Унэу дэтым щыкIогъэ фести-валым икыуIэ кысшыхагъэ-щыгъэх.

— ЗидунэеплтыкIэрэ зыкульту-рэрэ зымыгъэкIодыгъэ лъэп-кыжъхэм ащыщ адыгъэхэр, — мэфэкIыр кызылгъуынхэрэ кы-Iуагъ ТIопсэ районым ипашэу Владимир Лыбаневым. — Непэ ахэм яхабзэхэри, язекIуакIэхэри, яблэкIыгъэ уахъти нахъ кыдгу-рылоштых. Культурэм лъэпкъхэр зэфэщэх, егъэмамырых, сэри си-цыхъэ телъ адыгэ культурэм ифе-стиваль илъэс къэс джы зэхатшэу зэрэтублэщтыгъ.

В. Лыбаневым кызыхэхъэгъэ цIыфхэм къэбар гушIуагъуи къа-нигъэсыгъ — Краснодар краим игубернаторэу А. Ткачевым иунашъомкIэ къуаджэу Псыбэ нэсэу автомобиль гъогу ашIышт. Цыфхэр ащ инэу ыгъэгъушIуа-гъэх.

Район Советым итхъаматэу

Нартхэм ямашIо кIуасэрэп

Хъушт Мэдждэ лъэпкъ культурэхэм я Гупчэ къалэу ТIуапсэ шIэхэу кызы-

рэщызэIуахыштыр кыIуагъ.

Нэужым фестивалым хэлэжъагъэхэм якъэгъэлъэгъонхэм цIыфхэр ягуапэу еплъыгъэх, бэрэ Iэгу афытеуагъэх. КIэлэщыкIу коллективхэм къашIыгъэхэри гъэшIэгъоныгъэх. Хореографическэ коллективхэу «Зори Шапсугии», «Дышгъэ КIэн», «Къушгъэ са-байхэр», «Дышгъэ къам», «Ты-гъэбзый», «Кавказ» зыфиIохэрэр, къэшъокIо купэу «Шапсыгъ», лъэпкъ инструментхэм кызыгъэлорэ купэу «Джырэ Кав-казыр», орэдыIохэу Нэгъуцэу Алинэ, Каролина Чакарьян, КIурашынэ Даниэ, О. Жданов а фестивалым хэлэжъагъэх.

Адыгэ культу-

рэм и Мафэ зэхашъэныкIэ Iэ-пыIэгъу къафэхъугъэхэу ТIуапсэ имэрэу А. Чеховым, ООО-у «Юг-бетоним» идиректорэу М. Хъуш-тоным, шапсыгъэ Адыгэ Хасэм ипашэу М. КIакIыхъум, чIыпIэ кой администрации зэфэшхъафхэм ятхъаматэхэу С. Козловым, Е. Пашенкэм, Р. АкIэгъум, А. Ру-синым, ТIопсэ къэлэ поселени-кIэ культурэм и ГъэIорышIапIэ ипашэу О. Швалевым, культу-рэм и Унэу къалэм дэтым ипашэу А. Николэнкэм «тхъауегъэпсэу» араIуагъ.

Фестивалым хэлэжъагъэхэми еплъыгъэхэми шIухафтын лъа-плэу алытагъ АР-м и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэ-сым» иконцерт.

— Непэрэ зэхэхъэхэм афэдэхэм цIыфхэр зэрафэрэзэщыгъэхэр ыкIи зэрящыкIагъэхэр тинэрылгъэу хъугъэ, — ело КIакIыхъу Мэдждэ. — ЗэхэщакIохэми, хэлэжъа-гъэхэми Iофышхо ашIагъ. Тиныб-жыкIэхэр зэрэчанхэр, ахэм сэ-наушыгъэ зэрэхэлъыр, лъэпкъ культурэр зэрагъэлъапIэрэр тлэгъугъэ. Ащ кыкIырэр нартхэм ямашIо зэрэмыкIосэщтыр ары.

НЫБЭ Анзор.

БЖЫХЬЭ ГУБГЬОР

Гьэтхасэхэр Гуахыжыхь, бжыхьасэхэр апхьых

(Анэрэ нэкубгьом кьыщэжьэ).

— Мыбжыхьэ пстэумкIи Iутхыжын фаер тыгьэгъээ гектар мини 10,3-рэ, ащ шыщэу гектар мини 8-м ехьу тыгьойжыгъэ, гектар тельгытэу ащ центнер 17 кьытыгъ, тыхьамэ кьытехьагъэр тонн мин 13,8-м фэдиз хьазыр, — кьытфелуатэ районым мэку-мэщымкIи игьэлорышлэлэ иагроном шьхьагъэу ГутIэ Мурат. — Лэжыгъэм пэлухьашт натрыфэу кьэдгъэкIыгъэр гектар 1013-рэ, ащ ызыныкьом ехьу тыгьойжыгъэ, зы гектарым гурытымкIэ центнер 51,4-рэ кьытыгъ. Сое гектар 245-у тилагъэм иIухыжыны гьунэм хьазырэу нэдгъэсыгъ. Кьыхьэгъэщы сшIоигъу кIап гектари 170-рэ зэрэтилагъэр, ащ пстэумкIи кIэпынкъ тонн 1360-рэ кьытыгъ. Пынджэу районым кьыщыдагъэкIыгъэр гектар 323-рэ, ащIухыжын джыри тифежыгъэп.

— Пхьэн Iофыр сыдым тета? — теупчIы агроном шьхьагъэм.

— Бжыхьасэхэм япхьын оелэ мафэхэм лээшэу зэтыраIэжагъ, — еIо Мурат. — Рапсыр гектар 1587-м ащитпхыгъ. Хьэ чылапхьэри гектар мини 2-м ехьум арагъэкIугъ. Коцыр гектар мин 12-м фэдиз хьазырмэ кьащыдгъэкIынэу ары тиланхэм кьыдалыгъэрэр. Оелэ мафэхэу кьызэтынэжыгъэхэм апэкIэ коцыр гектар мини 3-м ехьумэ ащитпхыгъ, джыри гектар мини 9-м фэдиз хьазырмэ ащ ичылапхьэ ядгъэкIун фае. Джы мары мэфэ ошIухэр кьызылэкIохьэ, амалэу зэкIэ тилэр коцым ипхьын етхьылIэшт.

Район гупчэ кьуаджэу Хьакурынэхаблэ кIэлгырыт агрокомплексэу «Шовгеновский» зыфилорэм ихьамэ зэтэгъэпсыхьагъ ары хьызмэтшIапIэм лэжыгъэ зэфэшхьафэу зэкIэ щаугьойжыгъэр кьызэрагъэуалэрэр. Ащ тет псауальэхэм лэжыгъэр арагъэкIэ, зышхьэхэр бгъэгъэхэ гьушьяпIэхэм ачIагъэкIэ хьамэм кьытырацэрэм шыщ.

Хьамэм тыщыIокIэ хьызмэтшIапIэ анахь инэу районым итым иагроном шьхьагъэу Тэхьумэ Айдемыр. Хьамэм тет щэчэлэшхор зычIэт унэм хьызмэтшIапIэм иофисэу пытым ащ тырещэш, губгьом щашIагъэхэм, тапэкIэ зэшIуахын фаехэм ташегъэгъуазэ.

— Тыгьэгъээ гектар миным фэдиз хьазырэу тилагъэм оелэ мафэхэу зэлыкIуагъэхэр кьэмысыхьэ ызыныкьо Iутхыжыгъагъ, ащ гектар тельгытэу центнер 19-м лыкIахьэу кьытыгъ. Комбайнэхэм кьаIо-жыгъэ тыгьэгъазэр зэкIэ хьамэм кьедгъэоллагъэу зышхьэ бгъагъэу мыщ тетхэм ачIэтгъэуагъ. Джы мары мэфэ ошIухэр кьызылэкIохэу ри-

гъэжыагъэш, тикомбайнэхэр неуш губгьом зэлыкIахьыгъ. Ащ фэшхьаф гьэтхасэу Iутхыжын фае тилэп. Непэ анахь гумэкIыгъоу кьытфакIохэрэм ащыщ тыгьэгъазэм ыуасэ лэщэу кьызыреIыхыгъэр. ГьэрэкIо тыгьэгъээзэ килограммыр сомэ 15 — 17-кIэ тшагъэмэ, а уасэр джы сомэ 9-м нэсэу кьелыхыгъ. Тыгьэгъазэм идэлэжьэн тедгъэкIуадэрэм фэшхьафэу фэдэ гори кьытфыхьынэу арыба а техническэ лэжыгъэ шлагъом ащ фэдиз чIыгу илээс кьэс зыкIедгъэу-бытырэр?!

— Айдемыр, джы кьытфэлуат бжыхьэсэ зэфэшхьафхэм япхьынкIэ Iофыр зынэжыгъэсыгъэр.

— Оелэ мафэхэу зэлыкIуагъэхэм язэрар лээшэу кьытэкIыгъ. Сыд фэдэ лэныкьокIи тыфэхьазырэу бжыхьасэхэм япхьын анахь охьтэшIухэм тыфежыгъагъ. Пхьэным хэдгъэкIыгъэ шлагъо шымыIэу ошхыр кьыубли, тхьамэфитIу фэдиз оялээзэ кIуагъэ. КIымафэр изыхьэрэ рапсэу гектари 170-рэ тпхыгъэ, дахэуи кьызылэкIыгъ. Хьэ чылапхьэри гектари 180-м игьом едгъэкIугъ. ЗэкIэ дгъэфедагъэр тичIыгухэм кьащыдгъэкIыгъэ чылэпхьэ лэпкышIух. Джыри тпхьын фэе коц чылапхьэри тичIыгухэм ащытшIэштыгъэхэу, ауужырэ илээсхэм дэгъоу кьытэтэхэрэ закIэх. Ахэр

иугьойжын льягъэкIотэшт. Губгьо IофшIэнхэр зэшIозы-хьыгъэхэ механизаторхэри, техникэри зэкIэ хьазырых.

— Сыд фэдэ техника шьулэ-кIэлгыр?

— Сыд фэдэ IофшIэни щыдгъэфедэшт техникэр тил. Мары Америкэм кьышашыгъэу «Джон-Дир» зыфилорэ техникэ лэпкыгъэр зыхьэхэрэ агрегат гъэшIэгъон кьэтшгъыгъ, — Айдемыр шьхьаныгъупчэ инэу хьамэм ишагу хьоо-пшао узэрэдаплгъэрэмкIэ Iапэ ешIы. А агрегатым кьыкIэлгырыгъы «Джон-Дир» зыфилорэ тракторхэм афэдэхэр, нэмыкI тракторхэри, комбайнэхэри. Шагум техникэ зэфэшхьафэу дэтыр бэ. Ахэр кьытигъэлэгъунхэу агроном шьхьагъэм шагум тыдеш.

Апэ тырещалIэ агрегат зэпышIэгъэ кIыхьэу уцышхьокIэ дахэу зэкIэгъэлыхьагъэм. Тракторыр ины, ишэрэхьэр льягъэ ыкIи шьуамбгъох, бгъуитIумкIи «Джон-Дир» ыIоу инджылызыбзэкIэ атетхагъ. Трактор кабинэр зыфэбгъэдэштыр кьэгъотыгуай, джарэу тегъэпсыхьагъ. Тракторым пышIэгъэ прицепым тетых бочкэ гъож дэхитIу тыгъэм пэшIэтхэу, яинагъэкIи зэфэмыдизхэу.

— Мыхэр сыда зыфэгъэ-шыгъэхэр? — теупчIы Айдемыр.

— Мыр урыпхьэным тегъэ-

«Москвич», «Лебедь», «Гром» зыфилорэ коц чылэпхьэшIухэм афэдэх.

— Бжыхьэ коцыр гектар тхьапша зыщышгъупхьыгъэр?

— Коцым едгъэубыгъыгъэр гектар 1400-м кьышыкIэштэп. Уаехэм апэкIэ коцым ипхьын тыфежыгъагъ, ау оелэ мафэхэр кьызылэкIохэзэ, гектари 100 нахьыбэ хэтымылхьэу тызэпыугъагъ. Джы мары тыгъэпс мэфэ ошIухэр кьызылэкIохэу ригъэжыагъэш, типхьэкIо ыкIи жьуагъэр зыгъэхьазырыгъэхэ агрегатхэр неуш губгьом зэлыкIахьыгъ. Комбайнэхэми тыгьэгъазэм

псыхьэгъэ агрегат, тракторыр пытIэтыхьыгъ, фэшхьаф IофшIэни рызэшIопхын плэкIыгъ. ЫпэкIэ щыт нахь бочкэ цыкIур упхьэ зыхьукIэ минеральнэ чIыгъэшIоу дыхэптэкьоштыр илхьыным тегъэпсыхьагъ, нахь бочкэ иным чылапхьэр итэкьогъэшт. Ахэм кьапышIагъэр сеялэкэ зэтэгъэпсыхьагъ. Мы агрегатымкIэ зы IофшIэгъу мэфэ ошIум гектари 100-м лыкIахьэу упхьын плэкIыгъ.

Тлэгъурэр дгъэшIагъоу агрегат кIыхьэр бэрэ кьызылгытпыхьагъ. Ащ кIэлгырыгъэу сурэт кьытетхыгъ хьызмэт-

шIапIэм имеханикэу Даур Аслъан (ышхьагъыгъэр).

— ЛьяпIэба мы агрегат бэлахьыр? — тьяупчIы нэбгыритIуми.

— Пыутэп, — аIо IушхыпцIыкIыхьэзэ, — сомэ миллиони 7,5-рэ нылэп лъатыгъэр.

А уасэр тэри тэгъэшIагъо, ау тапашхьэ итым идэхагъэ нэр плэпехыш, лъатыгъэри кьафыхьыжыгъыгъэу огугъэш, уасэу зыфалугъэри пшагъэгъупшэ.

— Неуш губгьом ихьашт мы пхьэкIо агрегат хьалэмэ-тыр, джыри шьукьаIомэ, Iоф зэришIэрэр шьулэгъун, — еIо Айдемыр.

Кьэтэплыхьэ комбайнэ зэфэшхьафхэу зэпIуэхэу зыщыфэхэу уахьтэм IофшIэным фэхьазыгъэр. Ахэм ишIыкIэкли, ышхьокIи зы комбайнэ кьахэщы. Зэрэгъэлагъэр чIэпцIэ шIуцIашьу, «Доным» фэмыдэу нахь зэкIэупкIагъэу шыгъэ, ыцIэр «Торум», ари «Ростсельмашым» кьышIыгъ.

Техникэр кьэтэплыхьэзэ текIуалIэ «Беларусым» фэдэ трактор мынэу кIалэр зыкIэлгырыгъым. Айдемыр кьызырилорэмкIэ, механизатор анахь дэгъоу ялэхэм ащыщ Хьакурынэ Рэмзанэ итракторэу неуш губгьом зэрихьаштыр джыри зэ еуплэкIу, еж кIалэми кьызыриуагъэу, «техуход» ешIы. Ащи сурэт кьытетэхы (ычIэгъыгъэр).

— Непэ фэдэ мэфэ ошIум гектар тхьапша коц чылапхьэр эжжыгъэкIун шьулэкIыгъыгъэр? — пхьэн Iофым кьыфэтэгъэзэжы.

— ЗэкIэ дэгъоу зэпыфэмэ, зы мафэм гектари 110-м лыкIахьэу тпхьыным тыфэхьазыр, — еIо агроном шьхьагъэм. — Ащ елыгыгъэу кьызырисыдзэрэмкIэ, коц гектар 1300-м ипхьын мэфи 10-м шIомыкIэу зэшIотыгъ.

— Мы кьэбгъэлэгъогъэ пхьэкIо агрегат бэлахьым хэ-та Iоф езыгъэшIэштыр?

— Анахь механизатор Iэпэ-Iасэу тилэхэм ащыщэу Хьаджэкулэ Бислэан тракторым тедгъэтIыхьагъ, ащ игъусэу

сеялэкэм изытет лыплэгъыгъыкIи чылапхьэр езыщэлэгъыгъыгъэ Аслъан.

— Айдемыр, джыри зэ кьытэIожьба техникэу шьуилэр зыфэдэр ыкIи зыфэдизыр.

— «Джон-Дир» зыфилорэ тракторым фэдэу 3, МТЗ-80-м фэдэу 4, комбайнэхэу «Доным» фэдэу 4, «Торумым» фэдэу 1, зы «Джон-Дир» тилэх.

— Ащ фэдиз техникэм Iоф ягъэшIэгъэным гъэстыныпхьэу текIодэштыр макIэп, ар сыдэуштэу зэпыжыгъафэра?

— Илээс реным гъэстыныпхьэ шымыIэм кьыхьэкIэу техникэр щытэу зыкIи хьурэп. А лэныкьом хьызмэтшIапIэм ипащэ ыналэ лээшэу тырегъэты.

— Комбайнэхэм атесхэу илээсыбэ хьугъэу шьуилэжыгъэ Iузыхыжыгъэу, мыгъи а Iофыр шьуфызэшIозыхыгъыгъэ механизаторхэм ащыщхэм ацIэ кьепIуагъэмэ дэгъугъэ.

— Тикомбайнэхэм Iоф языгъэшIэрэ механизаторхэм а сэнэхьатым фэмылэпэлэс ахэтэп. Пстэури IофшIэ дэгъух. Ахэм ащыщых опытышхо зыIэкIэлэ хьугъэхэ комбайнерхэу Тутарыщ Руслэан, ГутIэ Мыхьамэт, Мэрэтыкьо Джэхь-фарэ.

Джарэуштэу зигъо IофшIэнхэм язэшIохынкIэ чIыопсым изытет кьафыхьыгъэ пэрыохьухэр зэпачыхьэзэ, Шэуджэн районым щызэхэщэгъэ агрокомплексэу «Шовгеновский» зыфилорэм ичыгулэжыгъэм кьагъэкIыгъэ лэжыгъэр Iуахыжы, чылапхьэр зыхалхьашт чIыгур агъэхьазыры, мапхьэх. Тапэрэ илээсхэм афэдэу ялэжыгъэ хьасэхэр тапэкIи зэрагъэбгъоштыгъэм шьхьатышIу фэхьэу непэ яIофшIагъэ.

ЛЭХЪУСЭЖЬ
Хьаджэсэртбый.

P.S. ТелефонкIэ макъэ кьызырэгъэIугъэмкIэ, тыгъэгъазэм иIухыжыны, бжыхьэ коцым ипхьыны агрокомплексым хьазырэу гьунэм цынагъэсыгъэх.

И. Цэим ыцлэ фаусыгъ

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибра-хымэ ыцлэ зыхьырым ия 75-рэ илээс йофшлэгъу ригъэжъагъ. Ащ фэгъэхьыгъэ зэхэхьэм АР-м культурэмклэ иминистрэу Чэмышьо Гъазый кышыгушылагъ.

Къэбар гушлуагъохэм Чэмышьо Гъазый ашигъэгъозагъэх. Адыгэ Республикэм и Правительствэ иунашъоклэ драматургъу, тхаклоу, Адыгэ театрэм изэхъшэн клэщакло фэхьыгъэгъэ Цэй Ибрахымэ ыцлэ

Лъэпкъ театрэм фаусыгъ. Пчыхьэ-зэхэхьэм кышыгушылагъэх арти-стхэу Зыхьэ Заурбий, Кукэнэ Му-рат, Урыс театрэм ипашэу Нико-лай Иванченкэр, нэмыклхэри. Чэ-мышьо Гъазый зэхэхьэм хэлэжъэ-

хэрэр щигъэгъозагъэх ти Лышхъэу Тхьа-клушынэ Аслъан иуна-шъоклэ Урысыем изас-луженнэ артисткэу Бэрзэдж (Кушъу) Светланэ «Адыгэ Рес-публикэм инароднэ артистк» зыфилорэ щытхушэр кызыр-фаусыгъэм. Артист-кэм илофшлэгъухэри, театрэр зикласэхуэ за-лым члэххэри фэгъу-шуагъэх.

Лъэпкъ театрэм иветеранэу, артист цларылоу, пьесэхэр зытхырэ Пэрэныкыо

Чэтибэ кызышыхугъэ районым зэрэщагъэлапэрэр кыыушыхатэу «Тэхьутэмыкье районым ицлэф гъэшлуагъ» зыфилорэ кыфау-сыгъ. Пэрэныкыо Чэтиби илофшлэ-гъухэр кыфэгъушуагъэх, гушылэ фабэхэр фауагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцлэ зы-хьырым спектаклэу «Къоклас» зыфилорэмклэ илээс йофшлэгъур ыублагъ. Драматургъу И. Цэим ипъесэ техыгъэ спектаклэр режис-серэу Хьакъуй Аслъан ыгъэуцугъ. Артистхэу Тхьаркыохыо Теуцож,

Лыгунэе Асыет, Ахьмэт Артур, Ацумыж Нурбий, Ацумыж Тем-бот, Клемэщ Разыет, Джолэкыо Рэщыд, Бэгъ Алькыс, Нэхэе Адам, Мурэтэ Рустам, Джымэ За-ремэ, Хьакъуй Андзаур, нэмыкл-хэми рольхэр къашых.

Спектаклэм тирайонхэм, йэклэб хэгъэгумэ кыаркыгъэхэри ашло-гъэшлэгъонэу еплтыгъэх. Пчыхьэ-зэхэхьэр адыгабзэклэ зэрэклау-гъэри тигуапэу кыхэтэгъэцы.

Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу Пэрэ-ныкыо Чэтибэ илофшлэгъухэр фэгъушуагъэх.

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Зичэзыу ешлэгъум гъатхэм теплэышт

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Динамо» Ставрополь — 1:1. Чэпыогъум и 30-м республикэ стадионэу «Юностым» щызэдешлагъэх.

Зезыцагъэхэр: Ю. Сотников — Новороссийск, А. Стили-ди, П. Евстафиди — тлури Краснодар.

«Зэкъошныгъ»: Плахтий, Кобл, Казаков, Кияшкин, Нар-тиков, Батырбий, Датхъуж, Лучин (Ешыгуау, 81), Хьа-бил, Носов (Гъыш, 55), Абаев.

Къэлапчъэм йэгуаор дэзыдагъэхэр: Кулумбегов — 84 (пе-нальтиклэ), «Динамо», Казаков — 86, «Зэкъошныгъ».

Мыекъуапэрэ Ставропольрэ якомандэхэм яздешлэгъу Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьа-клушынэ Аслъан еплтыгъ, спортым йоф щызышлэрэмэ гушылэгъу афэхьыгъ.

Зэнэкъокъум ящэнэрэ чыплэр щызылыгъ «Динамо» Мыекъуа-пэ къэклоным ыпэклэ бырсыр йофгыомэ ахэтыгъ. Футболистхэм игъом лэжъапклэр аратырэп. Ащ кыыхэклэу «Динамо» иешла-кдохэм япашэхэм ятхьаусыхы-лагъэх. Йофыр Москва нэсыгъ, ко-мандэм къеушынгъэх, къагъэ-гугъагъ. Мыекъуапэ щыклогъэ зэлу-клогъум хьаклэмэ гуетыныгъэ ин кышцагъэлъэгъуагъ.

Ухъума-кломэ ашышэу Марат Магкеевыр илэпэлэсэныгъэклэ «Динамо» кыыхэщыгъ. «Зэкъош-ныгъэм» ар зэгорэм зэрэхэтыгъэр тшыгъупшагъэп. Хьаклэмэ яфутбо-листэу Антон Рудаковыр тиухъума-кломэ къапхырыкли, метрэ 19 фэ-дизклэ тикъэлапчъэ пчыжъэу кы-дэуагъ. Йэгуаор къэлэпчъэпкъым щыхъоштым фэдэу чэрэгъузэ ешлэпэм икыгъ. Ащ лыпыгъэу гупчэм шешлэрэ Датхъужэ Адам футболистигу кызырринэкли, «Ди-намэм» икъэлапчъэ дэуагъ. Метр-рэ 20-м нахьыбэклэ къэлапчъэм пчыжъагъэми, Йэгуаор къэлэпчъэ-лутэу А. Хаймановым кыфэубы-тыгъэп, тифутболистмэ угловоир къатынэу фытыныгъэ ялэ хьыгъэ.

А уахътэм хьаклэхэм е бысым-хэм къэлапчъэм Йэгуаор дэдзэн атыжыгъагъэмэ, ешлэгъум кыры-кюштыр къэшлэгъоягъ. Командэ-хэр зэщышынэщтыгъэх, якъэлап-чъэхэр кызырраухъумэщтхэм нахь лыпылпэщтыгъэх. Кобл Руслан тазырыр ыгъэцаклэзэ «Динамо» икъэлапчъэ дэуагъ. Йэгуаор «дэп-кыэу» къагъэуцугъэм шъхбары-

кыгъ, чэрэгъузэ къэлапчъэм пэб-лагъэу быбыгъэ, ау хьагъэм ифа-гъэп. Артем Казаковыр тефэ пэтэз къэлапчъэм дэуагъ шъхьаеи, тлэ-кы гулагъэ. Шъхьэклэ Йэгуаом еуагъэмэ нахьышлугъэу кытышыхугъ.

Титренер шъхьалэу Кобл Анзор Гъыш Мэдинэрэ Ешыгоо Алырэ ешлэпэм кыырегъахэх. Вадим Лучиным шъо-бж кытырашагъэ-ти, зигъэсэфын фаеу хьыгъэ. Къэ-лапчъэм Йэгуаор зэ дэзыдзэрэм те-клогыгъэр кыдыхыштыгъэу тлыгъэ-щтыгъ. Хьабилэ Алим ухъумэн йо-фыгъохэр ыгъэцаклэхэзэ, Артур Кулумбеговым еутэжыгъ. А. Кулум-беговыр «дахэу» тефагъ. Судьям пе-нальтир ыгъэунафыгъ. А. Кулумбе-говыр тикъэлапчъэ кызыдэом, Сер-гей Плахтий ыгъэплэхьыгъ — 0:1.

«Зэкъошныгъэр» машло зэра-дзыгъэм фэдэу ыпэклэ илыгъ. Ти-ухъума-кдохэри апэклэ лыклогъа-гъэх, А. Хьабилэр кызызклэуагъ. Кобл Руслан зэклэтыклогъу тлогъо-гобо угловоир кытыгъ. Артем Ка-заковыр лъагъу дэпклэягъ, шъхьэклэ зэогъэ Йэгуаор хьаклэмэ якъэлап-чъэ шычэрэгъугъ — 1:1. Ащ ыуж футбол дах тызэплыгъэр. Коман-дэхэр зэщымышынэхэу теклогы-гъэм фэбнагъэх. Тикъэлэпчъэлу-тэу Сергей Плахтий а гумэжыгъо уахъ-тэм имызакъоу, зэлу-клогъум цы-хьэшлэгъоу шешлагъ.

Пресс-зэлу-клогъ

— Теклогыгъэр кыдэтхынэу Мыекъуапэ тыкэклогъагъ. Къэлап-чъэм Йэгуаор дэтыдзэнэу амалхэр тилагъэх. Тифутболистхэр гумэжы-гъохэм ахэтхэми, ешлэпэм кы-хьэхэи, зэрафэлэклэу зэлу-клогъум хэлэжъагъэх. «Зэкъошныгъэр» непэ дэгъоу ешлагъэу сэлъыгъэ, — кы-тилуагъ «Динамо» ипашэу Олег Кузьменкэм.

— Анахэу тызышыгъыгъэхэр футболистхэу Хьабэчыр Рустам, Антон Пискуновыр, Павел Крав-цовыр, нэмыклхэри ешлэгъум хэ-

лэжъагъэхэп. Илээс 18 — 19 зы-ныбжхэр ешлэпэм кыдгъэхьа-гъэх. Тифутболистмэ сафэраз, яамал кызыррихьэу «Динамо» дешлагъэх. Ящэнэрэ чыплэм щылэ командэм 1:1-у тыдешлагъэмэ, гъэхьагъэхэр тшыгъэхэ тлэжыгъэу сэлъыгъэ, — ылуагъ Кобл Анзор.

Купым зэрэщешлагъэхэр

«Ангушт» — «Олимпия» — 1:0, «Биолог» — СКА — 1:0, «Ро-тор» — «Алания-Д» — 3:0, «Даг-дизель» — «Мэщыкыу» — 1:0, «Файор» — «Торпедо» — 1:0, «Таганрог» — «Митос» — 0:0, «Кавказтрансгаз» — «Астра-хань» — 0:0, «Славянский» — «Энергия» — 4:0.

Зэтэгъапшэх

2011-рэ илээсым командэ пэпчъ ешлэгъу 26-рэ илагъ. Чыплэу зы-дэщыгъэхэр очко пчыагъэу ялэмрэ зэтэгъапшэх.

1. «Ротор» — 59
2. «Торпедо» — 57
3. «Динамо» — 46
4. «Астрахань» — 44
5. «Славянский» — 44
6. «Мэщыкыу» — 42
7. «Дагдизель» — 42
8. «Митос» — 36
9. «Ангушт» — 34
10. «Кавказтрансгаз» — 34
11. «Зэкъошныгъ» — 33
12. «Файор» — 31
13. «Энергия» — 28
14. «Биолог» — 27
15. «Олимпия» — 26
16. СКА — 25
17. «Таганрог» — 25
18. «Алания-Д» — 23.

Зичэзыу ешлэгъухэр 2012-рэ илээсым мэлылфэгъу мазэм и 18-м ялэщтых. «Зэкъошныгъэр» Геленджик шешлэщт.

Сурэтыр «Зэкъошныгъэмрэ» «Динамо» язэлу-клогъу кышы-тырахыгъ.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзыцагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Кыдызыгъэжыгъэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ йофхэмклэ,
йэклэб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
кыгъухэм адырлэ
зэпхыныгъэхэмклэ
ыкли къэбар жьы-
гъэм иамалхэмклэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхьалэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслан**

**Редактор
шъхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэклыжъ
зыхыры
секретарыр
ХЪУРМЭ Хьусен**

**Пшъэдэклыжъ
зыхыры
секретарыр
НЭПШЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыдэщыгъэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэклыжъ зы-
хыры секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зышаушыхаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын йофхэмклэ,
телерадиокъэтын-
хэмклэ ыкли зэлъы-
лэсыклэ амалхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэло-
ршлэп, зэраушыха-
тыгъэ номеры
ПИ №10-3892

Зышыхаутыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчыагъэр
4383
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2647**

Хэутыным
узшыклогъэхэр щыт
уахъэр
Сыхьатыр 18.00
Зышыклогъэхэр
уахъэр
Сыхьатыр 18.00